

slovenski čebelar

LETNIK LXXIX

1977

ŠT.

10

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 10

1. oktober 1977

Leto 79

VSEBINA

V počastitev jubilejnega leta ZČDS — Henrik Peternel: Število čebel- belnih družin (Razmotrivanja)	325	Tilka Jamnik: Čebele in električar	357
Prof. Edi Senegačnik: Resna bese- da ob dvanajsti uri	328	Prodaja medu v ZRN, Čebele in cvetni prah	358
Maruša Avguštin: Predstavitev panj- skih končnic Čebelarkega mu- zeja v Radovljici na mednarod- nem simpoziju — referat	331	Uredništvo: Novice s knjižne police Novi čebelarški knjigi	359
France Guna: Oh, te vešče!	334	IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
Inž. Franc Šivic: Bili smo na obi- sku pri slovaških čebelarjih	337	Prispevki za ČIC	360
Inž. Jože Babnik: Čebelarjeva opr- vila v oktobru	339	Inž. Jože Babnik: Prizadevanje gradbenega odbora za nadalje- vanje gradnje ČIC	363
Prof. Janez Mihelič: Na obisku pri znanem izdelovalcu panjev	345	BILTEN MEDEX - d. e. delo na domu in kooperacija	
Julij Mayer: Sodobni problemi če- belarstva (pr.)	347	Mitja Vošnjak: Vprašanje izvoza medu iz dežel v razvoju	341
Tilka Jamnik: Svetovna tržišča za med	349	Maruša Avguštin: Mednarodni sim- pozij — Čebelarški muzeji in zgodovina čebelarstva — v Frei- burgu ZRN	342
Še o avstralskem čebelarstvu	354	Maks Gregorc: Pravočasno razmiš- ljanje o prihodnji sezoni	344
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA			

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 150,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II.

Izdajateljski svet: Dušan Svata, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranjc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Frane Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 160,00 za tužno 200,00 za člane čebelarških organizacij drugih republik 100,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-18636. Telefon: 20-208.

Devizni račun št. 50109-620-107-010-30560-943.

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6400 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

V POČASTITEV JUBILEJNEGA LETA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Uredniški odbor se je odločil, v počastitev osemdesetletnice ZČDS in v spomin na neutrudne sodelavce, ki so v teh osemdesetih letih preko Slovenskega čebelarja nesebično razdajali svoje strokovno znanje slovenskim čebelarjem, da ponovno objavi nekatere najboljše članke, ki so po svoji vsebini zanimivi tudi danes.

Prav tako bi radi s tem opozorili na osemdesetletnico izhajanja Slovenskega čebelarja. Želimo, da bi čebelarji tudi v bodoče, prav tako, ali pa še v večji meri, posredovali svoje bogato praktično znanje vsem slovenskim čebelarjem.

Uredniški odbor Slovenskega čebelarja

UDK 638.11

ŠTEVILO ČEBELNIH DRUŽIN

(RAZMOTRIVANJA — HENRIK PETERNEL — Sp. Hudinja, Slov. čeb. 9/1936)

Pokojni čebelarški učitelj Jurančič je imel svoje čebelarstvo v Andrencih v Slovenskih goricah. Drugega čebelarja tam ni bilo, zato so njegove čebele ob-

vladale nekako vse jim dosegljivo cvetje same. Kraj je lep, za čebelarstvo srednje dober in nudi čebelam spomladi in poleti srednje dobro pašo, jeseni pa na

ajdi tudi prav dobro. V svojem navdušenju za čebelarstvo napredek je pokojni povečeval svoje čebelarstvo od leta do leta in prišel na 60 plemenjakov v du najčanjih. Takrat je spoznal, da večje število čebelnih družin še ne pomeni večjega dohodka, ampak več dela in manj donosa. Število plemenjakov je bilo treba znižati, kajti prepričal se je, da je 40 plemenjakov ravno prav za pašo v njegovem okolišju in pri tem številu je ostal. To je napravil uvidevni mož Jurancič, med čebelarji je pa veliko takih, ki hočejo z glavo skozi steno in leto za letom pomnožujejo število plemenjakov, dasi nimajo od svojih čebel znatnih dohodkov. Tem veljajo naslednja izvajanja.

Najprej moramo vedeti, kako obsežno je pasišče za naše čebele. Vse cenitve obsežnosti pasišča na podlagi razdalje, na katero letajo čebele na pašo, so — račun brez krčmarja. Kako daleč lete čebele na pašo, ni odvisno zgolj od daljave, ampak tudi od vremena. Tu ne odločuje samo toplota zraka, brezvetrnost in cvetje, ampak tudi vreme, ki ga sluti čebele vnaprej. Tako sem letos opazoval nešteto krat, da so čebele kljub temu, da so imele prazna medišča in da je bila v daljavi 2—3 km paša, ostajale trdovratno doma, le bližnjo okolico so obletavale močno, to pa zato, ker so čutile nevihto, ki se je sprožila popoldne. Torej vse popoldne so bili panji natrpani s čebelami, opoldne so se prašile mladice, popoldne je pa prišel naliv z gromom. Četudi se je glasila vremenska napoved ugodno, so se čebele ravnale po svojem čutu in se niso nikdar zmotile. Nevihte so bile skoraj vsak dan in čebelam je bila vsa paša v večji daljavi nedosegljiva. Za svojo osebo sem prepričan, da vpliva na množino donosa le bližnja paša, ker je oddaljena čebelam ob nezanesljivem vremenu nedosegljiva, poleti zavoljo veliko dni z nestalnim vremenom, spomladi zaradi mrzlih zračnih struj med položajem čebel in oddaljeno pašo, struj, ki jih čebele ne morejo premagati. Da so bila moja opazovanja ob nestalnem vremenu s popoldanskimi nevihtami pravilna, je potrdil letošnji preobrat vremena v začetku julija meseca. Ko se je vreme ustalilo, so bili panji med 9. in 16. uro skoraj prazni; bile so doma samo mladice, da sem družine lahko pregledoval brez pomirjevalnih sredstev in brez krinke. Tedaj so čebele izletavale na oddaljeno cvetje, ker so se zanašale, da pridejo po večurnem delu brez nevarnosti nazaj. Resnica je, da ob ugodnem vremenu tudi oddaljena paša poveča do-

nos, a take vremenske ugodnosti so tako redke, kakor izborne čebelarke letine. Lahko pa rečemo tudi narobe: čebelarke dobre letine so tako redke, kakor so redka vremenska zelo ugodna leta.

Torej ta prva točka nas živo opozarja, naj se zanašamo pri odmeri števila čebelnih družin, s katerimi nameravamo čebelariti, bolj na pašo v bližini.

Pozabiti ne smemo, da čebelarimo dandanes v zelo velikih panjih. Že marsikateri čebelar mi je rekel: prej sem imel po 40 kranjčev in so bili polni medu, sedaj imam 20 AŽ panjev, pa je vedno premalo paše. Možno je sam nehoti omenil vzroke pomanjkanja čebelne paše. Tistih 40 kranjčev ni imelo več čebel nego 10 AŽ panjev, kadar so natrpani s čebelami. Račun je enostaven: 40 kranjčev po 20 l vsebine ima 800 l vsebine, 20 AŽ panjev po 80 l pa 1600 l. Torej se je paslo, ko je imel čebelar 40 kranjčev, polovico manj čebel na istih medenih virih kot sedaj, ko ima 20 AŽ panjev. Jasno je vsakemu, da živi polovica čebel lahko v izobilju, kjer jih strada dvojno število. Vsako tozadevno prerekanje je prazno. K temu pride še neka okolnost, ki otežuje sedanji položaj čebelarstva. Pri čebelarstvu po starem je bilo število prezimujočih plemenjakov malo in se je v teku leta z naraščajočo pašo z roji pomnožilo, moderno čebelarstvo pa ima skozi vse leto skoraj enako število panjev in pašnih čebel.

In še ena stvar je, katera govori proti prevelikemu številu novodobnih panjev. Novodobne panje čebelar ne podira jesen, marveč pušča vse za pleme. Vsakemu mora pustiti veliko zimsko zalogo, medtem ko so stari čebelarji puščali kranjčem ali košem manjšo zimsko zalogo in so jeseni zazimili zelo skrženo število panjev.

Torej tudi ta točka govori za to, da števila panjev ne pomnožujemo preveč.

Nadalje ne smemo prezreti dejstva, da se je število čebelarjev v zadnjih letih močno pomnožilo. Kjer je včasih imel čebele samo en čebelar, je sedaj že več novih. Čebele novih čebelarjev se pasejo v približno enakem krogu, zato je treba upoštevati vse panje bližnjih čebelarjev in primerjati z izdatnostjo pasišča. Ako tedaj rinejo vsi čebelarji, novi in stari, venomer naprej, mora postati okoliš prenatrpan s čebelami. Vse kaže, da bi bilo treba že marsikje sporazumno zmanjšati število panjev, ne pa jih množiti od leta do leta v nadi, da bo že prišla dobra letina. Stari in novi čebelarji istega kraja naj bodo uverjeni, da sami

onemogočujejo možnost dobre letine, če ni skupno število čebelnih družin v skladu z izdatnostjo pasišča. Starejši čebelarji naj privoščijo tudi novim, da lahko uspešno čebelarijo, saj je čebelarstvo po zakonu svobodno, novi čebelarji pa naj bodo obzirni do onih, ki že leta in leta čebelarijo.

Čebelarji bi bili pri povečevanju svojega čebelarstva bolj previdni, če bi se zavedali, da je to, kar pričakujejo kot hasek od svojih čebel, namreč medeni pridelek, le razlika med tistim, kar rabi posamezna čebelna družina zase, in tistim, kar je v teku leta nabrala. Ta razlika ni tako velika, kakor na splošno mislimo, ker potrebuje družina mnogo zase. Zimska zaloga najmanj 12 kg, majnika, junija, julija in avgusta najmanj po 5 kg na mesec, aprila, septembra in oktobra pa tudi povprečno 2 kg, torej skupno vsaj 38 kg. Da je to resnica in ne mogoče zgolj številke, so leta 1935 čebele med 1. in 20. majnikom pokazale, ko je zaradi slane tehtnice padla v 20 dneh za 3—4 kg, dasi so čebele nekoliko vendarle brale. Isto dokazuje g. urednik v letošnji 7. številki Slovenskega čebelarja, ko piše, kako neverjetno velike množine živeža so porabile čebele, da so se ohranile. Če tedaj čebelar ničesar ne pridela in tudi čebel ne krmi, je gotovo, da je vsaka družina nabrala za svojo potrebo vsaj približno 40 kg medu. Jasno je vsakemu, da bi polovica panjev več nanesla kot po 40 kg. Razlika med nanesenimi 50 kg in lastno potrebo 40 kg bi ostala čebelarju, ki bi dobil po 10 kg od vsake družine. Torej 20 panjev bi mu dalo 200 kg medu, 40 panjev pa nič. Kaj neda, neverjetno in vendar je tako v kraju, kjer je preveč panjev. Torej tudi zaradi tega bi kazalo ponekod zmanjšati število panjev.

Ta ali oni utegne reči, da ne gre zmanjšati števila družin, ko je že toliko denarja vtaknil v panje, orodje, čebelnjak itd. Ta ugovor je vreden uvaževanja. Tudi za ta primer najdemo rešitev, če je dovolj dobre volje.

Kakor sledi iz prej navedenega, igra največjo vlogo paša v najbližji okolici čebel. Če ta paša ne zadostuje, je treba pač število družin znižati ali pašo izboljšati. Pašo izboljšati ni ravno tako težko, če žrtvuje čebelar nekaj denarja, časa in truda. Pričakovati od nečebelarjev, da jo bodo izboljševali, je prazen up. Čebelar sam mora skrbeti za to, in sicer posredno in neposredno.

Neposredno izboljšujemo pašo, če zasajamo na nerodovitnih krajih medeča

drevesa in grmovje, npr. robinijo (akacija), divjo češnjo idr. Lepo živo mejo se da napraviti iz snežne jagode (Schneebeere), ki je najbolj medeči grm pod našim podnebjem. Če je čebelar posestnik zemlje, lahko tudi po njivah in travnikih poskrbi za čebelno pašo. A običajno je zelo malo kar stori neposredno, več doseže, če opozori druge na sajenje in setev medečih rastlin. Pri okrajnih cestnih odborih, krajevnih olupševalnih družstvih in pri občini doseže včasih neverjetne uspehe, saj so ti odbori večkrat v zadregi, kaj bi nasadili ob javnih potih, kaj nasejali po pustih krajih, ob vodobranu pri regulaciji rek itd. Čebelar naj si izbije iz glave možnost, da bi kmetovalec lahko ukazoval, katere rastline naj sejejo. Kmetovalec ne bo nikdar čebelarju na ljubo sejal namesto domače (črne) detelje npr. švedsko, ki dobro medi. A kmetovalec bo rad sprejel od čebelarja kak kilogram semena švedske detelje, da ga bo pomešal za poizkušnjo med domače seme. Ko bo kosil domačo deteljo, bo zadovoljen, ker bo videl, da je švedska detelja vse nastale golote prerasila, čebelar pa bo tudi zadovoljen, ker se bodo čebele dobro pasle na nizki vmesni detelji, ki ranjše cvete. V vsaki vasi je kak posestnik, ki mu leto za letom zgodaj spomladi manjka krme. Pregovoriti ga je treba, naj seje med ajdo rdečo deteljo (inkarnatko), ki jo bo spomladi pokosil in nato na isti njivi še lahko sadil krompir. Resnica je, da to deteljo zgodaj kosijo, toda če je je mnogo, imajo vseeno čebele dovolj paše. Vse rastline, katere dajo oljnatu seme, so dobre prehranjevalke čebel. Po Slovenskih goricah se leto za letom seje več repice, ki nudi čebelam zgodaj spomladi ravno tako obilno pašo kakor vrsje. S setvijo te rastline se kmetovalec iznebi odvisnosti od trgovca pri nakupu olja za domačo rabo, a seme se tudi imenitno proda. Ni vsaka ajda enako dobra za čebele. Križanka med sivo in črno je za kmetovalca prav dobra, a zadovoljuje tudi čebelarja. Če podari čebelar seme temu ali onemu bolj ubožnemu posestniku, je storil veliko za izboljšanje paše.

Dve zmoti sta, ki vplivata na čebelarje, da ne store ničesar za izboljšanje paše. Izgovarjajo se, da ne bodo samo njih čebele uživale sadov izboljšanja paše, ampak tudi sosedove, in tisti nesrečni izgovor, da ne bodo dočakali paše od dreves, ki bi jih zasadili. Prvi izgovor ne drži, ker bo tudi sosed kaj storil za izboljšanje paše, če bo videl, da se trudimo mi z uspehom. Drugi izgovor velja

tem manj, ker čebelarji navadno dolgo živijo in učkajo več let, nego sami v mladosti mislijo.

Se eno vprašanje je treba na kratko rešiti, namreč, kako naj zmanjša čebelar število plemenjakov in kdaj. Najprimernejši čas za to je jesen. Čim je paše konec in smo izpraznili medišča, ločimo v določenem številu panjev medišče od plodišča z deščicama na rešetki tako »neprodušno«, da ne more niti ena čebela gor ali dol, žrelo medišča pa odpremo. V medišče prestavimo plodišče sosednje družine z matico, čebelami, satjem in zadostno zimsko zalogo vred. Na ta način bomo prezimovali nekaj družin v mediščih drugih družin. Če je treba, bomo spomladi porabili matice iz teh medišč za osirotele panje, če ne, bomo najkasneje do srede aprila uničili slabšo matico, bodisi da je v medišču ali plodišču,

in združili družini. Zakaj do srede aprila? Ker do takrat čebele malo porabijo za zalogo in nam ostane skoraj vsa zimska zaloga ene družine. Če pa čakamo do srede majnika ali pa še dalj, bodo čebele že vso zalogo zgornje in spodnje družine porabile za zalogo.

Nikakor pa ne morem priporočati jesenskega združevanja, da bi na ta način zmanjšali število plemenjakov. Jesensko združitev družin izvršimo le tedaj, kadar hočemo izločiti manjvredne in prešibke družine. Normalne, to se pravi za zazimljenje sposobne družine naj čebelar zazimi vselej v medišču sosednjega plemenjaka. Marsikateri, ki je jeseni zelo združeval, pa je izgubil čez zimo nekaj matic, je potem imel spomladi tako malo število plemenjakov, da je običajni način jesenskega združevanja grenko obžaloval.

UDK 638.154

RESNA BESEDA OB DVANAJSTI URI

PROF. EDI SENEČNIK

Poročila naše veterinarske službe o ugotovljenih nalezljivih čebeljih boleznih v različnih krajih so vedno bolj vznemirljiva. Skoro ni veterinarskega poročila v našem listu, ki bi ne javilo novega žarišča bolezni, ki se je pridružilo starim. Zadnje čase se širi kuga čebelje zalege tako hitro, da bi skoro že lahko govorili o pravi epidemiji. In to kljub vsej skrbi naših čebelarskih organizacij in veterinarske službe, ki sta za preventivo in pravilno zdravljenje priredila posebne tečaje za preglednike čebeljih bolezni. Bilo pa je tudi mnogo predavanj za čebelarje, kjer so skoraj vedno razpravljali tudi o nevarnosti bolezni. Na tečajih, ki smo jih priredili preteklo jesen in zimo pa tudi še spomladi, je prof. dr. Snojeva posvetila še posebno skrb kugi čebelje zalege. Tečajniki so lahko videli okužene sate ter barvne diapozitive o tej hudi bolezni. Pri predavanju o bioloških opravilih smo posebno poudarjali, da moramo pri vsakršnem posegu v panj pregledati sleherni sat in to zlasti zalogo. Prav no-

benega sata ne smemo predstaviti v medišče ali ga dodati drugi družini ali narejencu, ne da bi se prepričali o tem, če je z zalogo vse v redu. Če opazimo na satu presledkasto zalogo, je to že lahko sumljivo. Prav tako pa so sumljive osamele celice z udrtimi ali otemnelimi pokrovi in pa rjava lepljiva in po mizar-skem kleju zaudarjajoča gmeta, ki jo lahko najdemo na dnu celic. To so znaki, da z zalogo nekaj ni v redu. Takoj pokličimo strokovnjaka, ki bo ukrenil vse potrebno. To so slišali čebelarji na teh tečajih in še marsikaj. In učinek? Zdi se, ko da smo »brez dna polnili sode.«

Naša veterinarska služba je spomladi z vso vestnostjo pregledovala vzorce mrtvic, da bi pač lahko v kali zatrli noseimo in pršico, če bi se kje pojavili. Medtem ko smo čebelarji, zlasti prevaževalci, pri tem radi sodelovali, pa se nam je nekje za hrbtom prihulila nevarna in še danes na žalost neozdravljiva huda gniloba čebelje zalege. Kar čez noč je prišla in to v kraje, kjer

je doslej sploh ni bilo. Človek se zgrozi, ko ugotavlja, da se ta bolezen vedno bolj širi in da lahko v nekaj letih uniči čebele. Stvar je tako resna, da je nikakor ne smemo omalovaževati. Danes je bolezen tu in tam, jutri bo lahko v našem čebelnjaku, če ne bomo takoj ukrepali.

Naša Slovenija je veljala dolga leta za klasično deželo zdravih čebel. Kuge sploh nismo poznali. Res je, da so jo pred prvo svetovno vojno, zlasti v Ljubljani in bližnji okolici, imeli in da je tedanji urednik Rojina robantil nad ljubljanskimi medicarji, ki so puščali neočiščene čebre z ostanki medu na svojih dvoriščih in tako povzročali okužbo. Čebelarje, ki so to bolezen »ujčkali«, je imenoval mrhovinarje. Tudi stric Matič so takrat hudo bentili nad grešniki in zagovarjali drastične ukrepe: ogenj. Pa so jo ti naši vrli predniki popolnoma zatrli, to presneto hudo nadlogo! Potem o tej bolezni ni bilo več slišati. Tujci so nas blagrovali, mi pa smo držali »fige«. Zdaj jih ne moremo več. Poglejmo resnici v oči in takoj ukrepajmo! Res je te hude bolezni po svetu veliko. V sosedni Avstriji se je otepavajo na vse mogoče načine, tudi v drugih deželah je je dovolj, največ v Ameriki. To pa nas naj prav nič ne tolaži, kajti po svetu je ta bolezen že napravila ogromno škodo in je uničila marsikatero cvetoče čebelarstvo. Učinkovitih in zanesljivih zdravil proti njej še ni. Zdravljenja s sulfamidi, geomicinom in drugimi antibiotiki so vsa problematična, prav tako pa tudi pretresanje čebel na satnice oziroma zdravo satje. Ogenj je še vedno najboljša zdravilo proti tej nadlogi.

Ob pojavu te hude bolezni pa se moramo vprašati, od kod je zašla v čebelnjake naših vzornih čebelarjev in celo čebelarskih preglednikov. Ali niso bili ti možje žrtev svoje lastne neprevidnosti ali pa tistih čebelarskih sosedov, ki to bolezen »ujčkajo« ž leta in leta, ker jih je sram, da bi naglas povedali,

da z njihovimi čebelami ni nekaj v redu. Za dobrega čebelarja, ki jo je tako »skupil«, je to prav gotovo strahovit udarec. Ni pa se mu treba zato sramovati, kajti kaj takega se lahko zgodi jutri vsakomur. Poglejmo, kaj pravi o tem ugledni avstrijski čebelar, ki piše v listu »Bienenwatter« mesečna navodila. Med drugim pravi tole: Tudi spomladi je treba natančno pregledati vse sate. Lahko najdemo posamezne pokrite in udrte celice na satih, kjer sicer ni nobene zalege. Taka mesta so sumljiva in treba jim je posvetiti vso pozornost. Lahko se je morda že prejšnje leto utihotapila ta strašna bolezen in so prišli njeni znaki šele zdaj na dan. Pri najmanjšem sumu takoj pokličimo bolezenskega strokovnjaka in ne odlašajmo niti minute. Bolezen je lahko šele v enem panju in to v začetnem štadiju. Pozneje ne bo moč ničesar rešiti, ko bodo vsi panji okuženi. **KUGA SE LAHKO POJAVI DANES V VSAKEM SE TAKO VZORNO UREJENEM ČEBELNJAKU**, kajti na smetiščih najdemo lahko neočiščene kozarce z ostanku okuženega medu. Tja zahajajo seveda tudi naše čebele, ki zlasti jeseni iščejo sladkobo vsepovsod. Prav lahko se kuga širi tudi na ta način. Kjer se pojavi, **JE NE PODCENJUJMO**, pa **TUDI NE DRAMATIZIRAJMO**. Če bomo pravilno ukrepali in upoštevali vsa navodila, jo bomo kmalu zatrli.

V našem listu in pri vseh predavanjih neprestano opozarjamo čebelarje, naj na pasiščih ne kopičijo na stotine in stotine panjev. V brezpašni dobi lahko pride tu do ropanja. Pri nakupu čebel moramo biti zelo previdni. Kupljene panje imejmo izolirane na posebnem prostoru vsaj mesec dni. Šele potem jih pridružimo ostalim čebelam. Ne spo-
sojamo si čebelarskega orodja, točil in ne vem še česa, če ga nismo prej razkužili. To storimo tudi po uporabi. Ne kupujmo starega satja in nič več ne nabavljajmo satnic pri »satničarjih«, ki voska s svojimi pripravami ne morejo zagreti do take temperature, da bi ga

lahko popolnoma in zanesljivo razkužili. Pri takih satnicah utegne biti res zelo nevaren vir okužbe. Drugi pa utegne biti pri čebelah tistih čebelarjev, ki svoje živali nikdar ne dajo pregledati. To so največkrat neprevaževalci. Zdaj bo treba tu nekaj ukreniti. Če morajo prevaževalci vsako leto poslati čebele v pregled in šele potem dobe veterinarsko potrdilo, ko je tudi preglednik čebeljih bolezni ugotovil, da v panjih ni nobene bolezni čebelje zalege, zakaj ne bi to veljalo tudi za tiste, ki imajo čebele na stalnem mestu? Ali ne bi preglednik za čebelje bolezni, ki ga ima danes že skoro vsaka čebelarska družina, »pokukal« tudi v take čebelnjake. Prepričan sem, da bi lahko marsikaj našel in verjetno bi bilo kuge kmalu konec. Naša veterinarska služba ne more tu vsega storiti. Res nam lahko pomaga pri ugotavljanju in zatiranju bolezni, čebelarji pa moramo to bolezen poiskati. To je naša prva dolžnost. Zdajle, konec septembra in v prvi polovici oktobra se je že vsa zalega plegla. Pri jesenskem pregledu smo letos še prav posebno pozorno pazili, da ni ostala nikjer nobena osamela zaležena celica. Take čebelje družine so v redu. Kdor tega pregleda še ni opravil, naj posebej pazi na to, ali se je vsa zalega plegla ali ne. Najbolje pa bi bilo, ko bi čebelarske organizacije imenovalle posebne ekipe, ki bi še to jesen pregledale vse čebelje družine brez razlike.

In zdaj primer, ki kaže v jasni luči mnoge naše zanikrne čebelarje:

V bližini Ljubljane so bili v nekem vrtu štirje panji. Menda so bili sumljivi nekemu čebelarju. Pregledali so jih. Vsi panji so bili okuženi s hudo gnilobo. Sprašujemo se: Kdo je te čebele pregledoval spomladi? Kdo jih je morda prestavljal v medišče in vsaj bežno pregledal zaležene sate?« Odgo-

vor je tak: nihče. Najbrž pa so večkrat pogledali v medišča, če se je v njih nabralo kaj sladkega.

Tak zanikrn čebelar bi moral biti kaznovan, saj je spravljaj v nevarnost vso svojo bližnjo okolico. K sreči so imeli sosedni čebelarji prevaževalci svoje čebele na paši zunaj Ljubljane.

Kjer se je ta bolezen pojavila, bi bilo zelo umestno ustanoviti takoj nekaj komisij, ki naj bi jih sestavljal vsaj en čebelarski preglednik ter dva ali trije čebelarji. Ti naj pregledajo prav vse čebelnjake v okolišu, saj je v oktobru najlepši čas za to stvar. Zavedajmo se zlatega nasveta, da je bolezen bolje preprečevati kot zdraviti.

Venomer tožimo, da čebelarstvo pri nas nazaduje in propada ter da je sploh na nitki rentabilnosti. Če nas bodo pestile še bolezni in vse, kar je z njimi v zvezi, potem se res bližamo koncu. Zaradi bolezni v okolici, bi morebitne neprehtane zapore pomenile še zgodnejši konec marsikateremu čebelarstvu. Kdo naj bi pri nas krmil vse leto 50 ali 100 panjev, če ne bi mogel več prevažati na drugo pašo? Kakšna ogromna škoda bi bila prizadejana čebelarju, našemu kmetijstvu in pa tudi gospodarstvu! Vse to zaradi enega samega zanikrneža, ki se sploh ne sme imenovati čebelar. To moramo vsi temeljito pretehtati, preden se lotimo kakršnihkoli ukrepov.

Pojdimo takoj na delo, saj smo poklicani v prvi vrsti mi čebelarji in je to tudi naša dolžnost, da v kali zatremo žarišča te nevarne bolezni, pa naj bodo kjerkoli že. Komur so pri srcu zdrave in močne čebelje družine ter ob dobrih letinah tudi polni panji medu, ta se bo rad odzval našemu vabilu in pomagal, zdaj ko je še čas. Ura še ni odbila dvanajst ...

PREDSTAVITEV PANJSKIH KONČNIC ČEBELARSKEGA MUZEJA V RADOVLJICI NA MEDNARODNEM SIMPOZIJU V FREIBURGU

(REFERAT — SIMPOZIJ — FREIBURG)

Na mednarodnem simpoziju o čebelarstvih in zgodovini čebelarstva, ki je bil od 16.—18. avgusta v Freiburgu v Schwarzwald, je bil navzoč tudi Čebelarški muzej iz Radovljice, ki mu je udeležbo omogočil njegov pokrovitelj Medex. Muzej je ob tej priliki opozoril nase in navezal stike z drugimi čebelarstvi in sorodnimi ustanovami, kar bo brez dvoma doprineslo k njegovi popularnosti, istočasno pa ga obvezuje k še boljši organizaciji in še sistematičnejšemu delu.

Med predstavljenimi muzeji naš ni bil med skromnejšimi, vsekakor pa izjemen po končnicah.

Pisma, ki jih prejema muzej, dokazujejo, da je mnoge udeležence simpozija zelo navdušil. Nekateri med njimi javljajo, da ga bodo že prihodnje leto obiskali. Za diapozitive končnic pa ima muzej že vrsto naročnikov.

V referatu, ki ga objavljamo v skrajni obliki, je bila na simpoziju predstavljena predvsem naša ljudska-umetnostna posebnost poslikanih panjskih končnic.

Čebelarški muzej v Radovljici in njegove poslikane panjske kočnice

V majhnem mestecu Gorenjske, ki leži med znamenitim letoviškim krajem Bled in glavnim mestom Slovenije, Ljubljano, se na starem trgu z gotško cerkvijo in slikovitimi meščanskimi stavbami iz 16. stol. v barokizirani graščini nahaja Čebelarški muzej, ki je edini v Jugoslaviji.

Muzej prikazuje razvoj slovenskega čebelarstva, ki je posebno v 18. in 19. stol. pomenilo zelo pomembno kmetijsko panogo, seznanja pa nas tudi z delom velikih slovenskih čebelarjev z An-

tonom Janšo (1734—1773) na čelu, ki je bil prvi učitelj čebelarstva na Dunaju.

Zbirke so razstavljene v šestih prostorih: v prvem so v slikah in fotopovečavah ponazorjena različna naravna bivališča čebel in iz teh izvirajoči načini domačega čebelarjenja. Biološka soba s fotopovečavami in prepariranimi čebelami in satovjem prikazuje življenje in delo čebel. Dopolnjuje jo serija barvnih diapozitivov in opazovalni panj z živimi čebelami. V tretjem prostoru so razstavljeni različni tipi panjev, ki so bili v rabi na Slovenskem. V osrednjem pa je razstavljena predvsem zbirka poslikanih panjskih končnic, okrasni panji, stari pitalniki za pisanje čebel, modeli za mali kruhek, podobe različnih tipov čebelnjakov na Slovenskem itd. Staro čebelarstvo orodje in potrebščine ter sodobne čebelarstve potrebščine in produkti, so razstavljeni v petem prostoru, v zadnjem pa so predstavljene predvsem najpomembnejši slovenski čebelarji ter najstarejša in starejša domača in tuja strokovna čebelarstva literatura.

Muzej zbirke še izpopolnjuje. Pri iskanju sredstev za nadaljnji razvoj se je povezal z največjim jugoslovanskim podjetjem s čebeljimi pridelki in čebelarstvi potrebščinami — Medexom.

Izjemna privlačnost muzeja so poslikane panjske kočnice, posebnost slovenske ljudske umetnosti 18. in 19. stol., ki so v zgodovini slovenskega čebelarstva in zgodovini slovenske duhovne kulture nepogrešljiva sestavina. So izraz posebne psihične usmerjenosti slovenskega človeka in njegove povezave z življenjem narave.

APIMONDIA

INTERNATIONALE VERBAND DER BIENZÜCHTERVEREINIGUNGEN

DEUTSCHER Bienen-Verband
Kalkstraße 23
5300 Bonn-Oberkassel

MUSEUM FÜR NATURKUNDE
Gerthaus 32
7800 Freiburg i. Br.

INTERNATIONALES SYMPOSIUM

Bienenmuseum und Geschichte der Bienenzucht

16.-18. AUGUST 1977
IN FREIBURG I. BR.

Aula der Albert-Ludwigs-Universität
Kollegiengebäude I, Werthmannplatz

ENDGÜLTIGES PROGRAMM

Pokrovitelj simpozija je bila svetovna čebelar- ska organizacija Apimondia

Likovna umetnost na panjskih končnicah ima v besedni umetnosti svoje dopolnilo v slovenski ljudski pesmi in pripovedki. Sličice najdemo skoraj povsod tam, kjer se je čebelarilo v »kranjičih«, kakor jih je po l. 1868 poimenoval po bivši Kranjski čebeli v okviru avstroogrske monarhije baron E. Rothschild, ki je prvi na Slovenskem pričel s trgovino s čebelami.

Navada poslikavanja končnic se je uveljavila okoli srede 18. stol. najprej na Gorenjskem in se kmalu razširila tudi na Koroško in v Savinjsko dolino. Od tod so se širile končnice dalje po slovenskem alpskem prostoru. Ravninski del Slovenije jih ni poznal. Vzhodna Štajerska in vzhodna Dolenjska sta čebelarili v koših.

Po ustnem izročilu je poslikaval končnice tudi Anton Janša, kar lahko verjamemo: izhajal je iz gorenjske kmečke rodbine, ki je rodove nazaj čebelarila, skupaj z mlajšima bratoma Lovrom in Valentinom pa je študiral na dunajski bakrorezniki akademiji (njegov brat

Lovro je postal profesor na dunajski slikarski akademiji).

Vzrokov za nastanek poslikanih panjskih končnic je bilo več: apotropični, želja po krašenju, ki ji je naš ljudski panj in način, kako so bili ti zloženi v čebelnjaku, nudil lepe možnosti itd.

Med praktičnimi nagibi pa so pospeševali to umetnost: želja opozoriti matico, da se po prahi ne bi zatekla v napačen panj (Slovenci so že v 18. stol. vedeli, da se matica spraši zunaj panja, kar je l. 1763 objavil v *Entomologia Carniolica* G. A. Scopoli, naravoslovec in zdravnik, ki je 16 let živel v Sloveniji v Idriji) in pomoč čebelarjem, da so si laže zapomnili stanje družin v posameznih panjih. Peter Pavel Glavar (1721—1784) je npr. svoje panje poimenoval po panjskih končnicah, npr.: Noe, Dolorosa, Habakuk, Izak itd.

V svojem prvotnem okolju — čebelnjaku na kmetovem vrtu v sadovnjaku ali na polju, v katerem je bilo zloženih lahko tudi do sto in več panjev, so bile poslikane panjske končnice živobarvna slikanica, okras, ki je bil pogojen s slikovitim razporedjenjem alpskega človeka.

Posamezne sličice so opominjale in pripovedovale, modrovale in zbadale, poučevale in smešile — v njih se je izrazila celotna narava slovenskega kmečkega človeka. Starejši so religiozni motivi. Zelo priljubljena je upodobitev Joba na gnoju z muzikanti ob čebelnjaku (Job je bil poleg kasnejšega Ambroža zaščitnik čebelarjev). Danes znana najstarejša ohranjena končnica predstavlja Marijo z detetom in nosi letnico 1758.

Prot koncu 18. stol. se pojavijo prvi profani motivi: Boj Pegama in Lambergarja, Lovčev pogreb itd.

Med najznačilnejšimi profanimi motivi so: smešenje lovcev in rokodelcev pa tudi ženskih napak, gostilniški prizori, vojščaki in razbojniki, zgodovinski prizori, različni poklici in opravila itd. Upodobitve živali in pokrajinske slike se pojavijo šele v času propadanja slikanja končnic.

Freiburg je staro
mesto z značilno
arhitekturo

Največji razcvet doživi ta umetnost v času med 1820 in 1880, ko se množijo posebne sličice s humoristično in satirično vsebino. Po l. 1880 izrazna moč slikanih končnic prične vodeneti, dokler po prvi svetovni vojni dokončno ne izumre.

Končnice so slikali poklicni, pa tudi številni priložnostni slikarji.

V klasičnem razdobju so razvili končničarji samo končnicam lasten način slikanja, ki se opira v glavnem na risbo, bolj ali manj simetrično kompozicijo, ploskovitost in na nekaj osnovnih barv, ki so jih pripravljali slikarji sami: zemeljske barve so trli v prah in jih mešali z lanenim oljem. Prav doma pripravljenim barvam gre v veliki meri zasluga, da so se končnice, čeprav izprane od dežja in izžgane od sonca, ohranile v naš čas. S patino časa prevlečene se nam danes zdijo celo privlačnejše od tistih, ki so po naključju ostale neuporabljene. Struktura lesa, ki jo vidimo

skozi barvo, daje posameznim končnicam poseben grafični značaj.

Po svojem oblikovnem in vsebinskem izrazu se končnice prilagajajo preprostemu kmečkemu naročniku in v prikazovanju najznačilnejših motivov želijo biti čimbolj nazorne, kar daje temu slikarstvu nek poseben, naiven značaj.

Poleg motivnih podob in slik na steklo so prav panjske končnice, še posebej tiste, ki so jih ustvarili preprosti nešolani slikarji, zanimiv vir za proučevanje nastanka in razvoja naivnega slikarstva, ki je v naši dobi postalo pravi fenomen.

Zanimanje raziskovalcev za to posebnost slovenskega ljudskega slikarstva sega v začetek 20. stol. Do l. 1911 so se zvrstile razstave slikanih panjskih končnic v Ljubljani, na Dunaju, v Pragi, Brnu itd. in z njimi je vedno bolj raslo zanimanje zanje. Ze v tem času jih je nekaj z Gorenjske in Koroške pridobil Museum für Volkskunde na Dunaju. Poslikane panjske končnice hranijo izven

Plemenilčki v okolici mesta.
Čebelar K. Pfefferle

Slovenije tudi Steirisches Volkskunde Museum v Grazu in Volkskunde Museum v Baslu. V Sloveniji hrani danes največjo zbirko Čebelarski muzej v Radovljici, najkvalitetnejše, skupaj z naj-

starejšim ohranjenim primerkom pa Etnografski muzej v Ljubljani. Razen teh zbirk predstavljajo panjske končnice posebno privlačnost etnografskih zbirk v ostalih slovenskih muzejih, med katerimi jih ima največ celjski pokrajinski muzej.

Bogastvo motivov je v slikarstvu panjskih končnic najvažnejše. Med preko 700 znanimi različnimi motivi je dobra polovica religioznih, ki se pogosto pojavljajo v različnih inačicah ali kopijah, druga polovica pa predstavlja profane motive, med katerimi nastopajo nekatere celo v unikatih.

Preprosta in skromna umetnost končničnega slikarstva je ustvarila marsikateri originalni motiv, sprejemala pa je tudi pobude iz poljudnih grafičnih tiskov, ki so krožili po Evropi od srednjega veka do 19. stol., ki so na proceljih čebelnjakov zaživel v ljudski preobleki.

Po uvodnem referatu je bilo prikazanih in komentiranih 72 barvnih diapozitivov panjskih končnic, ki so gledalce zelo navdušile. Maruša Avguštin

UDK 638.15

OH, TE VEŠČE!

FRANCE GUNA

Kakor skoro vsako živo bitje, takó ima tudi marljiva in pravzaprav miroljubna čebela razne sovražnike; če že niso ravno sovražniki, pa so vsaj škodljivci. To je npr., precejšnja vrsta ptic — od predrznega srakoperja do spoštovane lastovke, številne žuželke in druge živali, a končno celó ljubki medved, ki pa je na srečo zdaj le še redke gost naših uljnjakov.

Škodljivec »številka ena« pa je in ostane čebelna vešča ali čebelni molj, zaradi katerega se je že marsikateri čebelar popraskal za ušesom. O tej živali sicer ni kaj dosti povedati, toda nikoli pa ni dovolj svarjenja pred njo. Prav zato zdajle v jeseni znova opozarjamo na njo.

Čebelna vešča ali čebelni molj je nočni metulj, čigar številni zarod se hrani s čebeljim satjem. S tem je za mislečega čebelarja povedano skoro vse. Saj je v satju čebelje gnezdo, skladišče in bivališče. Če je čebelam ta njihova zgradba izpodkopana, zanje pač ni več mesta v panju. In to se tudi dogaja...

Nočnih metuljev je več vrst, čebelnih vešč pa sta v glavnem dve vrsti: velika in mala. Škodljivi sta obe, — velika pač toliko bolj, kolikor več hrane zahtevajo njene ličinke. Te metulje posebno pogosto vidimo, ko ob toplih večerih frfotajo okoli svetilk. Ob jutranjem hladu pa se spet umaknejo pred dnevno svetlobo v svoja skrivališča. Do-

kler so ljudje uporabljali za razsvetljavo še bukove treske, sveče in petrolejke, se jih je ob njihovih plamenih precej posmodilo. Zdaj zanje teh pasti ni več. Pač pa so še vedno kaki neprevidni ali premalo poučeni čebelarji, ki jih nevede in nehote na debelo redijo v svojih uljnjakih, še bolj pa v svojih shrambah za satje.

Ob svojih ponočnih poletih večje — samice po svojem naravnem nagonu iščejo čebelje panje, da bi prišle do satja in tam odložile čim več jajčec za nov zarod. To se jim večinoma tudi posreči. A če se jim posreči tudi samo deloma, je škoda neizogibna. Posebno ogrožene so šibkejšje čebelje družine, ki ne morejo zasedati vsega satja. Zato stranski sati kaj kmalu postanejo gnezdišče številnih ličink, ki kot majhne ali večje gosenice delajo svoje uničujoče rove skozi satje. Najbolj jim prija rjavo in temno satje, kjer najdejo v celicah srajčke novo izleženih mladih čebel. Rovi so često premočrtani, kakor so v ravnih vrstah čebelje celice, včasih pa zavijejo tudi v stran. Medenih celic se ogibljejo, ker tam zanje ni potrebnih življenjskih pogojev. Zato jih v polnih medenih satih ni. Tudi za belo deviško satje jim ni. Ne ustavijo pa se pred pokrito čebeljo zalego. Tam rijejo tik pod pokrovci, podobno kot voluhar tik pod travnato rušo. Razume se, da so prizadete čebelje bube s tem uničene. Takó čebelar lahko vidi zjutraj skazene bele mrtvice na panjski bradi, kamor so jih bile čez noč iznesle delavke.

Razvojna preobrazba čebelne večje je podobna kot pri drugih metuljih, množi pa se kakor plevel ali mrčes. Rešuje jo namreč posebna trdoživost. To se pravi: če na tej ali oni razvojni stopnji nima zadovoljivih pogojev, nikakor ne pogine, temveč lahko dalj časa čaka nanje, nakar se razvija dalje. Dokler se kot ličinka ali gosenica prebija po satju, prekriva svoj rov s tanko belo pajčevinasto prevleko. Ko doraste, pa se zaprede v trden kokon.

Ti zapredki so včasih zajedeni celó v les satnika, v steno panja ali omare, kjer je satje shranjeno. Največkrat pa so v satju, a to po več skupaj v celih gručah. Takó satje je seveda popolnoma uničeno in niti za kuho voska ne pride v poštev. Najbolje je, da ga vržemo v ogenj ali da ga globoko zakopljemo.

Vendar pa boj proti temu mrčesu ni takó težek in brezupen kot boj proti kaki kužni čebelji bolezni. Skrben in dosleden čebelar v tem pogledu sploh nima nobenih neprilik. Ena sama bridka izkušnja, ki jo je morda doživel kot začetnik, mu je dovolj izdaten pouk za vse nadaljnje čebelarjenje. V njegovem uljnjaku skoro ne vidiš tega mrčesa.

Če zjutraj stopi pred uljnjak, res opazi na panjski končnici kakó večšo, ki se je ponoči zaman skušala vtihotapiti skozi žrelo. Razume se, da je ne bo mirno gledal, saj često ena sama iskra zaneti velik požar. Proti mrčesu in golazni moramo biti pač neizprosni.

Čebelja družina mora biti toliko močna, da zaseda vse satje. Taki družini večša ne pride do živega. Če se vkljub vsemu pojavi kaka ličinka, jo bodo čebele kmalu našle in odstranile. Čebelar jo zjutraj lahko opazi razgrizeno v panjskem žrelu.

Šibkejši družini, ki ne zavzema vsega satja, pa je treba odvzeti vse nezasedeno satje, prostornino panja pa skržiti z uporabo ločilne deske. Takó bodo čebele obvladale ves panjski prostor.

Neuporabno satje naj se ne povaljuje prosto po uljnjaku, temveč naj se čimprej vrže v sončni topilnik ali pa se v loncu prekuha v vosek. A kaj potem z ostanki? Tudi v teh se kaj kmalu zaredijo molji. Zato tropine iz sončnega topilnika takoj pokurimo. Tudi tropine od kuhe voska so odlično gorivo, le presušiti jih je treba, — potem pa z njimi prav tako hitro v peč!

Ob točenju mora izpraznjeno satje čimprej nazaj v medišča! Če ostane le nekaj dni na stojalu ali kozici, se že

pojaviyo pajčevinaste mrenice preko posameznih celic, — znak da se je večja prikradla do njih. Če take sate hitro vrnemo v panj, nam jih čebele že prvi dan zadovoljivo očistijo.

Odkar čebelarimo v panjih s premičnim satjem, gleda vsak čebelar, da ima zadostno zalogo lepega rezervnega satja. Tega spomladi vlaga v panje, v jeseni pa ga shranjuje v primerne omare. Prav v teh omarah pa lahko nastane velika škoda, če jih čebelar redno ne nadzoruje. Četudi so omare dobro zaprte in vanje zloži neoporečno satje, se vendar v njem v nekaj tednih ali celó v nekaj dneh pojavijo prvi zapredki s črvi. Te je treba seveda takoj odstraniti s pinceto ali z drobnim žičnim kaveljčkom.

Ti prvi zapredki so nam svarilen opomin, da je treba shrambo satja redno vsaj vsakih osem dni žveplati. V ta namen prižgemo v omari žvepleni trak, ki smo ga kupili v trgovini. Da ne pride do kakšnega požara, ga obesimo v pločevinasto konservno škatlo. Ker je žvepleni plin težji od zraka, postavimo škatlo v zgornji del omare, da se dim širi od zgoraj navzdol. Da pride v vse satne celice, mora biti satje na policah razmaknjeno vsaj toliko, kot je v panju, tj. približno po 1 cm.

V satju, ki je tesno stisnjeno, se večje posebno na gosto vgnezdijo. Črvi prehajajo iz sata na sat ter kmalu nastanejo toliki skupinski zapredki, da so

cele štrene in se kar vse skupaj drži. Taki zalogi satja seveda ni več pomoči, zakaj številnim jajčcem in bubam v kokonih tudi žvepleni dim ne pride več do živega.

Pred tem mrčesom je satje varno le pozimi, ko pade temperatura pod ničlo. Čim pa se spomladi v marcu ali aprilu prebujajo v ulnjakih novo življenje, se med drobirjem na dnu panja kar hitro pojavijo spet prve ličinke večje. Zato spada med prva spomladanska čebelarska opravila čiščenje panjevega poda. Toda enkratno čiščenje nikakor ne zadostuje. Pod je treba postrgati vsaj vsakih 14 dni, dokler se čebele v panju toliko ne razmnože, da sega njihova gruča do tal. Potem šele lahko same sproti odstranjujejo drobir in vse morebitne zapreke.

V zaščito satja v omarah se v novejšem času z uspehom uporablja paradiklorbenzol, ki naj bi bil stalno v vsaki omari. To je trdna, toda hlapljiva tvarina, zato je treba tkaninasto vrečko, v kateri ga hranimo, po potrebi znova napolniti.

Brez rezervnega satja v sodobnem čebelarjenju ne gre. Vendar prevelike zaloge ne priporočamo. Satja naj bi bilo le toliko, da spomladi vsega porazdelimo v panje, kjer ga čebele najbolje ščitijo, — omare pa naj bi bile čez poletje čisto prazne. Vse odvišno staro in nerabno satje raje že preko zime prekuhamo v vosek.

UNETJE LEDVIC

Čaj iz brezovega lista, ki ga osladimo z medom je odlično zdravilo proti bolečinam v ledvicah, žolčnim kamnom in kamnom v sečnem mehurju. Ko popijemo skodelico čaja, začutimo olajšanje in bolečine pojenjajo. Brezovo listje nabereimo (v juniju), dobro posušimo in hranimo v zaprti škatli. Posušeno listje zdrobimo. Za skodelico čaja zadostuje ena žlica zdrobljenega listja.

ASTMA

1 skodelico medu in 2 skodelici surovega masla penasto mešamo, shranimo v stekleni posodi in vsako jutro in vsak večer jemljemo po eno žlico.

KO OTROKU RASTEJO ZOBJE

se mu vname sluznica v ustih. Tedaj je potrebno otroku usta in dlesni namazati z medom.

BILI SMO NA OBISKU PRI SLOVAŠKIH ČEBELARJIH

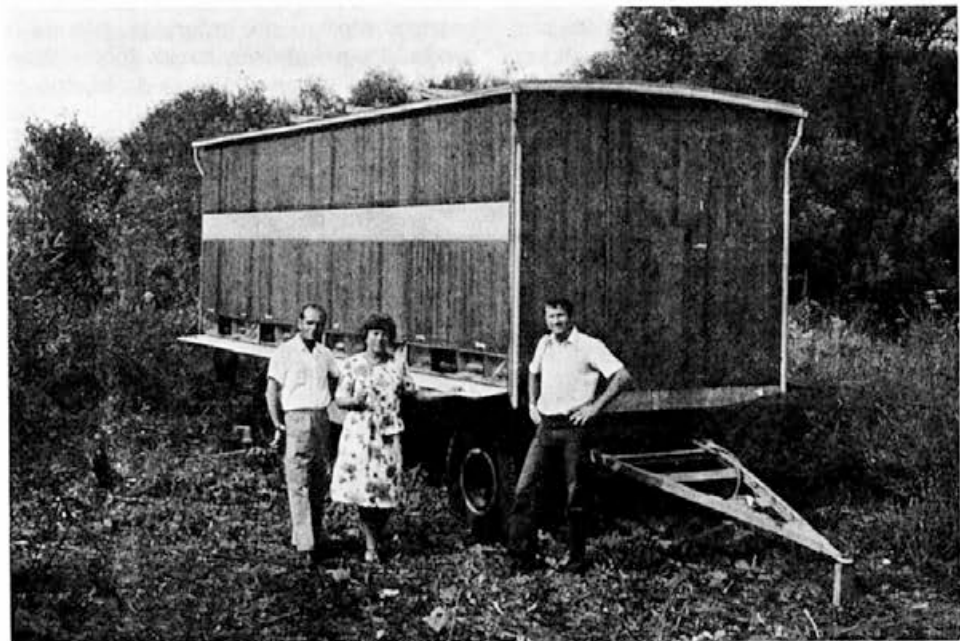
INŽ. FRANC SIVIC

Sredi letošnjega avgusta smo slovenski in hrvaški čebelarji že drugič organizirano obiskali slovaške prijatelje. Ta obisk so organizirala čebelarska društva Dolny Kubin, Trstena in Namestovo, s katerimi ima naša Zveza dolgoletne prijateljske stike. Slovensko delegacijo so sestavljali čebelarji iz Ljubljane, Litije, Vrhnike, Kočevja, Postojne in Nove Gorice, hrvaško pa člani čebelarskih društev iz Zagreba, Varaždina, Karlovca in Reke.

Pot nas je vodila preko Madžarske. Skozi okna našega avtobusa smo opazovali širna polja, na katerih se je bila nedavno končala žetev pšenice. Seveda do Budimpešte smo občudovali nepregledne, rahlo valovite planjave, na katerih je v vetru kakor morje valovala kornjača. Kamor so nesle oči, sama kornjača.

Skrbno obdelana zemlja in obilica najmodernejše kmetijske mehanizacije je zgovorno dokazovalo, da je Madžarska na področju poljedelstva med najbolj razvitimi v Evropi.

Proti večeru smo prispeli na češko-slovaško mejo, kjer so nas že čakali predstavniki čebelarskega društva Dolny Kubin. Med njimi je bil tudi tajnik Eugen Kubočka, ki nas je potem spremljal ves čas našega petdnevnega bivanja na Slovaškem. Naslednji dan se mu je pridružil še inž. Josef Toifel, eden najaktivnejših članov omenjenega društva. Vsepovsod so nas čebelarji sprejemali z dobrodošlico in toplimi pozdravnimi nagovori. V Namestovu so organizirali pravi kulturni program z godbo, petjem, govori in recitacijami. Nimalokrat smo bili zaradi izredne gostoljubnosti domačinov kar malo v zadregi, saj se

Čebelarska prikolica Josefa Letricha

Slovaški čebelarji
so nas prvi dan
pogostili kar na
gozdni jasi, kjer so
imeli svoje čebele na
paši.
V ozadju stoji
inž. Toifel

pri nas zaradi hitrega tempa življenja že skoraj ne poznamo več. In ravno gostoljubnost je bila že od nekdaj zelo znana in cenjena lastnost slovanskih narodov.

V naslednjih dneh smo si ogledali več čebelarstev v okraju Orava. Presemetila nas je ugotovitev, da ima večina tamkajšnjih čebelarjev svoje panje na lično izdelanih prikolicah, ki jih na krajše in tudi daljše razdalje prevažajo s traktorji ali kamioni. Običajno je v njih 20 do 30 panjev. Prikolice so zelo prostorne in često predstavljajo pravo vikend hišico na kolesih. Vanjo bi brez

težav namestili okrog 60 naših AŽ panjev, s čimer bi postala hišica za njenega lastnika sicer manj udobna, gospodarsko pa bi bila seveda neprimereno bolj izkoriščena.

Pri novatorju Jozefu Letrichu smo videli zanimiv vodni napajalnik za čebele. V spodnjem, kovinskem delu sta majhna plinska bomba in gorilnik, ki ogreva ploščo, na kateri je posoda z vodo. Ta napajalnik se je dobro obnesel zgodaj spomladi, ko je še hladno in se izgubi mnogo čebel, ko iščejo vodo. Čebela, ki se napije mlačne vode, sigurno prispe v svoj panj. Tako čebelar

Napajalnik za vodo
pred čebelarsko šolo
v Kralovi.
Foto: inž. Šivic

**Predstojnik
čebelarkega
inštituta v Liptovskem
Hradku med svojimi
plemenilčki.**

neposredno vpliva na boljši spomladanski razvoj svojih družin.

V Liptovskem Hradku smo obiskali čebelarški inštitut. Znanstveni sodelavci tega inštituta se ukvarjajo predvsem s problemi iz široke čebelarke prakse: z boleznimi, s prevažanji, z medenjem raznovrstnih rastlin, s pridobivanjem stranskih čebeljih proizvodov itd. Na žalost se zaradi pomanjkanja časa nismo mogli bolj natančno seznaniti z vsemi podrobnostmi in uspehi njihovega dela, ki bi bil zanimiv za slehernega čebelarja praktika.

Zadnjo noč smo prespali v čebelarški šoli v Kralovi blizu Bratislave. Verjetno bo vsem udeležencem še dolgo ostal v spominu čudoviti park pred šolo, ki je danes spremenjen v čebelarški muzej na prostem in ki so ga pred nekaj leti s prostovoljnimi delom obnovili domači čebelarji sami.

Slovo od slovaških prijateljev je bilo pristrčno. Za njihovo veliko gostoljubnost pa se bomo lahko oddolžili prihodnje leto, ko bodo oni obiskali Hrvaško in Slovenijo.

UDK 638.124.2

ČEBELARJEVA OPRAVILA V OKTOBRU

INŽ. JOZE BABNIK, Ljubljana, Velika Čolnarska 3

V prvem jesenskem mesecu so čebelje družine že pripravljene za zimo. Polegla se je zadnja zalega in dodatno krmljenje je že zaključeno. Družina si je izbrala mesto za prezimovanje tam, kjer se je polegla zadnja zalega.

Ce bo potrebno v prvih dneh oktobra še dodatno krmljenje, bomo lahko dodali sladkornemu sirupu še česen in to v obliki soka iz glavice, ali pa posušene in mletge v prahu. Ta zadnji

obrok bo čebelam osnovna hrana, v prvem delu pravega zimskega počitka.

Ko smo tako končali s posegi v čebelje gnezdo, zapremo okenca, oziroma obrnemo notranji pokrov nakladnega panja. Tako zaprte panje čebele dokončno zalepijo. Vsa ta zatesnitev prepreči prepih in s tem ni vznemirjanja družin preko zime.

Kar store čebele v panjih, naj čebelar naredi izven panja. Najprej naj

Panje bo potrebno dobro zapaziti, ker nam meteorologi napovedujejo ostro in dolgo zimo.

dobro stisne panje v skladovnico in zatesni reže, ki so še ostale med njimi. Ob robu skladovnic naj zaščiti panje oz. družine pred prevelikimi toplotnimi razlikami in preprihom in to z namestitvijo plave otave ali suhe praproti. Tako ostane v panju odprto edino še medišče s satjem in izletno žrelo. Družine si v tem času izventilirajo vso prekomerno vlago in s tem pripravijo primerne pogoje za uspešno prezimljenje.

V tem mesecu moramo biti ob lepih dneh pozorni na tihi rop. Ta se pojavi skoro neopazno, ko prično roparice iznašati zimsko hrano pri slabših družinah, ali pa da so postale brezmatične. Če tega pravočasno ne opazimo, nas bo na to opozoril prvi spomladanski pregled, ko bo katera od odmrlih družin brez zimske zaloge.

Ker je aktivnost čebel zelo upadla, lahko brez skrbi za kak dan zapremo izletna žrela in zračimo panje skozi zadnja vrata. Tako zaprte panje lahko v miru prebarvamo. Tudi popravilo čebelnjaka in delo izven njega lahko opravimo, ne da bi nas čebele kaj več ovirale.

Znak, da se bliža zima, je tudi v tem, da se čebelnjaku in sploh stojiščem približujejo miši in rovkke. Tem takoj na začetku nastavimo pasti, da ne bodo vznemirjale družin v času glavne zime.

Prav v tem mesecu se pokaže prvi večji interes za medom in ostalimi čebeljimi pridelki. Čebelar, ki pokriva svoje stroške samo iz čebelarstva, mora izkoristiti glavno sezono prodaje, ker je spomladanski interes nekoliko slabši. Letošnji pridelki so po večini bolj skromni in ne bo večjih problemov s prodajo. Zelo bodo dobri tudi ostanki lanskim zalog.

Dela pri čebelah je vse manj, zato naj bi narasla aktivnost v čebelarski organizaciji. Bližajo se predavanja in posvetovanja. Da bi lažje prebrodili težave, ki pridejo nad čebelarje z vse pogostejšimi odkritji čebeljih bolezni, je potrebno, da se pritegne med organizirane čebelarje vse, ki se bavijo s to dejavnostjo, da se ta problem reši enotno in se tudi dvigne strokovni nivo čebelarjev. S tako dejavnostjo bodo presenečenja vse bolj redka in razvoj čebelarstva bolj neoviran.

VPRAŠANJE IZVOZA MEDU IZ DEŽEL V RAZVOJU

MITJA VOŠNJAK

(POROČILO NA KONFERENCI O RAZVOJU SVETOVNE TRGOVINE S ČEBELJIMI PRIDELKI,
APIMONDIA — UNCTAD/GATT, Zeneva, junij 1977)

Predvsem bi se rad zahvalil obema organizatorjema konference, APIMONDII in centru UNCTAD/GATT. Bilo je zares že nujno, da se lotimo obširne izmenjave mnenj, ki naj bi prispevala k napredku trgovine z medom in drugimi čebeljimi pridelki in hkrati nakazala perspektive za konkretno akcijo. Naša konferenca naj bi torej razpravljala o gospodarskih problemih na področju čebelarstva, ki se vključujejo v vrsto drugih odprtih, občutljivih vprašanj in ki označujejo sodobni svet, razdeljen tako v političnem kot v gospodarskem smislu. Poleg manjšine ljudi, ki žive v bogatih, razvitih državah, obstaja tudi večina, ki živi v bolj številnih, pa manj razvitih, ne bogatih državah. Večina se mora danes boriti, da bi si zagotovila enako praven položaj in za človeka vredne pogoje življenja. V Organizaciji združenih narodov, prav tako pa tudi v drugih specializiranih organizacijah, kot je na primer UNCTAD, so ti naporji doživeli priznanje in dosegli splošno podporo.

Trenutno smo se torej tudi na našem področju znašli pred vprašanji, ki označujejo splošno stanje na svetu (cene surovin, pogoji svetovne trgovine, nujnost, da zagotovimo enakopravnost v gospodarskih odnosih, transfer tehnologije itd.). Trgovina s čebeljimi pridelki se vse bolj razvija tudi v svetovnem merilu. Obstajajo dežele, ki s svojo proizvodnjo ne morejo v celoti pokriti lastnih potreb po medu, obstajajo pa spet druge, ki zaradi klimatskih prednosti ali zaradi nizkega življenjskega standarda prebivalstva razpolagajo z znatnimi tržnimi viški. Na svetovnem tržišču čebeljih pridelkov lahko ugotavljamo pojave nepravilnih principov trgovanja. Brez ozira na dejansko vrednost blaga uporabljajo dve vrsti cen. Če v načelu tržišče priznava domačemu proizvajalcu njegove proizvodne stroške, plačujejo uvoženi med dejansko pod njegovo realno vrednostjo. Za reklamne namene favorizirajo lastno proizvodnjo s trditvami, ki jih največkrat ne morejo podpreti z argumenti. Pogosto uvažajo carinske in davčne restrikcije za zaščito domače proizvodnje, nepravilne cene uvoženega medu iz dežel v razvoju pa opravičuje z baje slabo kvaliteto blaga. Na žalost dejstva marsikdaj potrjujejo, da te trditve niso povsem izmišljene. Neustrezna tehnologija pridobivanja, slabi pogoji skladiščenja in sploh neugodni klimatski pogoji povzročajo slabšanje kvalitete medu, tudi kadar gre za najboljše vrste. Previsoke temperature, direktno izpostavljanje učinku sončnih žarkov, previsoka vlaga zraka in tako naprej povzročajo ob pomanjkanju modernih tehnoloških metod višanje HMF in vsebnosti vode, izgubo fermentov in hitro fermentacijo. Zato dobiva med zelo pogosto samo industrijsko

kvaliteto. Diskriminaciji glede cene pa je izpostavljen uvoženi med tudi takrat, kadar po svoji kvaliteti povsem ustreza.

Pred konferenco se zastavlja izredno pomembna naloga: zavzeti se bomo morali za enakopravnost v trgovanju in za izboljšanje trgovine s čebeljimi pridelki, prav tako pa moramo predlagati konkretne ukrepe za izboljšanje pogojev proizvodnje in deželah v razvoju, kot se to dogaja tudi na drugih področjih tehnične pomoči.

Seveda ne bi smeli vsega tega prepuščati naključju ali osamljenim iniciativam. Morali bi pripraviti program, pri katerem bi sodelovale vse zainteresirane organizacije (APIMONDIA, UNCTAD in FAO). Takšen program bi moral upoštevati vse aspekte: pomen čebele v kmetijski in vrtnarski proizvodnji, kar je še posebej pomembno ob uvajanju intenzivnih oblik, možnosti čebelarstva, da prispeva k obogatitvi nacionalnega proizvoda, modernizacijo čebelarske tehnologije in garancije za enakopraven položaj na svetovnem tržišču.

Seveda pa sama modernizacija proizvodnje ne more avtomatično zagotoviti enakopravnosti vseh in priznanja pravičnih cen, potrebno bi bilo poskrbeti še za druge, uspešnejše ukrepe.

Lahko bi navedel vrsto primerov, ki kažejo, kako so dežele — izvozniki zgradile v bližini centrov uvoza in prodaje lastne konsignacijske obrate, naprave za finalizacijo surovin in podobno. Morda bi bilo zanimivo organizirati kaj podobnega tudi na čebelarskem sektorju. Tako imenovani »terminal« za med, ustanovljen nekje v Evropi, ki bi ga uporabljale dežele v razvoju, bi lahko s svojimi sodobnimi tehnološkimi postopki zagotovil razširitev ponudbe in hitrejšo dobavo kupcem. Vse to bi seveda omogočalo tudi zagotovitev kvalitete in bi podpiralo napore za doseg pravičnih cen. Takrat bi lahko proti reklamam, ki se sklicujejo na slabšo kvaliteto uvoženega medu, nastopili s protipropagando: morda bi lahko priporočili pridelke iz dežel v razvoju z argumentom, da je v nasprotju s pridelki visoko razvitih dežel, kjer je narava že močno onesnažena z raz različnejšimi kemičnimi sredstvi, med iz manj razvitih držav pridelan na področjih, ki so precej manj onesnažena.

In končno, še ponudba, o kateri bi lahko razpravljali: morda bi bili za nastanek takšnega »terminala« ugodni geografski in politično-komercialni pogoji, ki jih bo nudila cona svobodne trgovine, kakršna nastaja na italijansko-jugoslovanski meji. Naša specializirana delovna organizacija MEDEX iz Ljubljane je pripravljena, da pri uresničevanju takšnega projekta vsestransko sodeluje.

MEDNARODNI SIMPOZIJ — ČEBELARSKI MUZEJI IN ZGODOVINA ČEBELARSTVA — V FREIBURGU, ZR NEMČIJA

MARUŠA AVGUSTIN

Od 16. do 18. avgusta letos je bil v Freiburgu v Schwarzwaldju na pobudo Apimondie mednarodni simpozij o čebelarskih muzejih in zgodovini čebelarstva. Navzočih je bilo okoli sto udeležencev iz dvanajstih držav.

V uvodnem govoru je bila izražena potreba po sodelovanju med čebelarskimi muzeji, po medsebojnem spodbujanju za razvijanje in širjenje regionalnih ali nacionalnih čebelarskih zbirk, po sistematičnem študiju zgodovine čebelar-

stva v posameznih deželah, ki bi v do-
glednem času pripeljal do knjige o zgo-
dovini čebelarstva v svetu. Poudarjena
je bila nujnost povezave muzejev s šo-
lami in kot zgleden primer takega sode-
lovanja naveden belgijski čebelarski mu-
zej v Kalmthoutu.

16. in 17. avgusta se je v germanskem
muzeju Alberti-Ludwigs univerze zvrsti-
lo osemnajst predavanj: Čebelarski mu-
zej v Kalmthoutu (prof. dr. O. van La-
ere, Kalmthout, Belgija), Čebelarska raz-
stava v narodopisnem muzeju v Bernu
v Švici (dr. H. D. Volkart, Bern, Švica),
Avstrijski čebelarski muzej v Orthu na
Donavi (vladni svetnik W. Lack, Dunaj,
Avstrija), Čebelji simboli v delih P. P.
Rubensa (J. Schoofs, Kalmthout, Belgi-
ja), Najstarejši nemški čebelji koš —
nova najdba z obale Severnega morja
(prof. dr. F. Ruttner, Univerza v Frank-
furtu ob Maini), Privatni čebelarski mu-
zej v Italiji (A. Cappelletti, Bregnano,
Italija), Čebelarski muzej v Swarzedzu
na Poljskem (dr. R. Kostecki, Swarzedz,
Poljska), ogled čebelarske razstave v
prirodoslovnem muzeju v Freiburgu (dr.
P. Lögler, Freiburg, Nemčija), K zgo-
dovini čebelarstva v Badnu (K. Pfefferle,
Münstertal-Schwarzwald, Nemčija), Po-
slikane panjske končnice v Čebelarskem
muzeju v Radovljici (Maruša Avguštin,
Čebelarski muzej Radovljica, Jugoslavi-
ja), Čebelji koši in čebelarsko orodje
Lüneburških čebelarjev v Čebelarskem
muzeju Celle v Nemčiji (H. Geffcken,
Deželni institut za raziskovanje čebelar-
stva, Celle, Nemčija), Čebelja bivališča
med obrtjo in ljudsko umetnostjo (prof.
dr. R. Röhrich, Univerza v Freiburgu,
Nemčija), Čebela in čebelji koš kot em-
blem (prof. dr. F. Lerner, Univerza v
Frankfurtu, Nemčija), Ugotavljanje na-
čina, kako se čebele zadržujejo pri zbi-
ranju medicne na umetnem cvetličnem
polju (dipl. phys. F. Kremer, Biološki
institut univerze v Freiburgu), Reaumur

in Debeauvouys, predhodnika moderne-
ga čebelarstva (dr. R. Borneck, Franci-
ja), Čebelarske najdbe in pridelki v
srednjeveškem vodiču Luxemburga (J.
Poos, Itzig, Luxemburg), Minojska in
starogrška čebelarska tehnika na otoku
Kreti (prof. dr. F. Ruttner, Univerza v
Frankfurtu na Maini, Nemčija), Zbirka
grafičnih listov s čebeljimi motivi petih
stoletij, od 15. do 20. stol. (dr. K. A.
Forster, Küssnacht, Švica).

Ob nekaterih predavanjih so se po-
javila števila vprašanja in razvili raz-
govori. Ob vodstvu po freiburški čebe-
larski razstavi je bilo poudarjeno po-
manjkanje prostora, saj bi se morala bo-
gata zbirka v oktobru umakniti nazaj v
depojske prostore, vendar je bilo na sim-
poziju domenjeno, da bo kot potujoča
razstava obiskala še nekatere muzeje v
Nemčiji in Švici. Prezentacija poljskega
čebelarskega muzeja na prostem je po-
kazala bogato razvito staro poljsko gozd-
no čebelarjenje. Izredno pozornost so
pritegnili originalni, zelo ekspresivni fi-
guralni panji in sprožili vprašanje, kako
te plastike zaščitijo pred vremenskimi
neprilikami in črvi. V jeseni prekrijejo
panje s plastično folijo, konservirajo pa
jih vsaka tri leta s poliestrom. Prof. dr.
F. Ruttner s frankfurtske univerze je v
izredno eksaktnem referatu pokazal na
veliko verjetnost, da je vzhodni del Kre-
te ne glede na vse politične in kulturne
spremembe ohranil v tehniki čebelarje-
nja 4000-letno tradicijo. Posebej je ape-
liral na muzejske delavce regionalnih če-
belarskih muzejev, da bi si obogatili
zbirke s primerki tovrstnih glinastih pa-
njev-vaz, ki bodo sicer v kratkem pro-
padli in izginili. Enega od njih je imel
se seboj in ob njem nazorno pokazal, ka-
ko »moderno«
je primitivno ljudsko čebe-
larstvo na vzhodnem delu otoka Kre-
te.

Med zanimivimi in kvalitetno poda-
nimi likovnimi temami, ki so zvečine pri-

kazale »visoko« umetnost, so kot neposredna in primitivna ljudsko-umetnostna izraznost poslikane panjske končnice zbudile izredno zanimanje. Za diapozitive končnic, ki so jih številni poslušalci želeli kupiti, se bo moral Čebelarški muzej čimprej potruditi, saj nas končno te preproste sličice, čeprav motivno zasidrane v splošni evropski ikonografiji, potrjujejo kod narod, ki je prav v povezavi s čebelo pokazal kosček svoje likovne posebnosti.

Predavanja so bila simultano prevajana v nemški, angleški, francoski in romunski jezik in spremljana z diapozitivi.

Neprisiljena gostoljubnost in red sta stopnjevala sproščenost in delovno vnetost.

Zadnji dan simpozija je bila na sporedu celodnevna ekskurzija: ogled živalskega higijenskega instituta v Freiburgu in vožnja v Münstertal, ki slovi po odličnem vinu in zelo razvitem čebelarstvu. Premišljeno izbran program je izpolnil dan s številnimi vtisi: ogled pašnega čebelnjaka z demonstracijo, orgelski koncert v cerkvi Sv. Petra v Schwarzwald in še posebej srečanje z urarjem in čebelarjem v isti osebi, ki čebelarji v koših, kakor so njegovi predniki, kar je predstavljalo po modernem, ekonomsko uspešnem čebelarstvu v nakladnih panjih izreden kontrast in mojstrovo intimno povezanost s čebelo.

Moto simpozija je bil latinski pregovor: Si sapis — sis apis.

PRAVOČASNO RAZMIŠLJAJMO O PRIHODNJI SEZONI

MAKS GREGORC

Vsa čebelarska literatura in praksa nas učita, da moramo čebelje družine pravočasno pripraviti za zimo. Ta resnica naj nam bo vodilo tudi pri drugih opraviilih kot so: obnova satja, vzdrževanje osnovnih sredstev, nabava krmilnih pogač, nabava novih panjev in drugega repromateriala.

Delavcem na domu in kooperantom zato priporočamo, da začno čimprej razmišljati o eventualni nabavi novih panjev in ostalih čebelarskih orodij. Ugotovljamo namreč, da se tudi v večjih čebelarstvih vse premalo načrtno gospodari, vsaj kar se tiče investicij. Iz leta v leto

se ponavlja praksa, da večina čebelarjev išče satnice in panje šele takrat, ko je nastopil čas rojenja. Razumljivo bi bilo, če se tako dogaja manjšim čebelarjem, ki so se »uštelili« za kak roj, povsem nerazumljivo pa je, da želi prav takrat nabaviti kdo tudi po 60 in več novih panjev.

V želji, da bi pomagali čebelarjem, tako manjšim-začetnikom, kot tudi večjim, smo pri Medexu začeli odobravati kredite za širjenje čebelarstva. Zal pa tudi glede prošelj za kredit ugotovljamo, da je teh največ spomladi in da se vsakemu čebelarju prav takrat najbolj mudi.

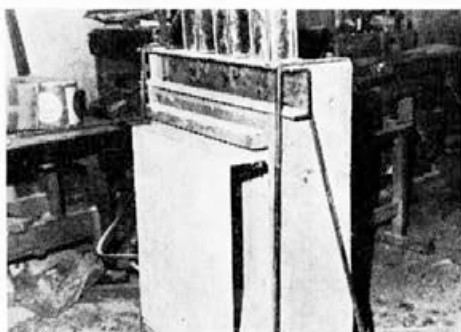
ODKUP MEDU

Obveščamo čebelarje, da bo Medex od 1. 10. 1977 dalje odkupoval vse vrste medu. Odkup se bo vršil po dnevni cenah.

NA OBISKU PRI ZNANEM IZDELOVALCU PANJEV

PROF. JANEZ MIHELIC

Avgusta smo obiskali našega znane-
ga izdelovalca panjev — mizarja in čebelarja Matija Japlja iz Vrhnike. Bil je
sredi dela, saj je izdeloval serijo AŽ
panjev desetsatarjev, ki jih je kupec že
dalj časa težko čakal. Ker smo bili za
obisk domenjani, se našemu prihodu ni
preveč začudil. Dogovorili smo se nam-
reč, da bomo za potrebe čebelarških
krožkov in čebelarških društev izdelali
v učne namene serijo diapozitivov, o
vseh fazah izdelave, predvsem AŽ pa-
njev, ki se jih pri nas izdelava največ.

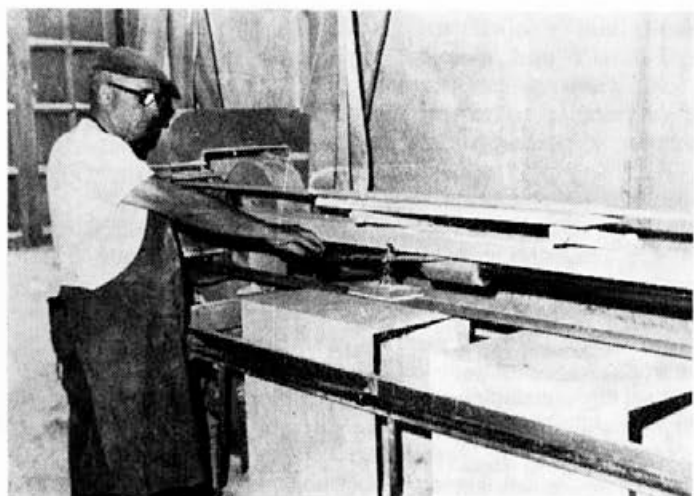

Preša za stiskanje in lepljenje panjev

Najprej nam je pokazal delavnico
in pomožne prostore (skladišče itd.).
Po ogledu smo se prizadevno lotili fo-
tografiranja. Inž. Šivic je iskal najbolj-
še položaje, da bi bile slike kar naj-
bolj nazorne, poučne in jasne. Sam pa
sem tudi fotografiral predvsem tisto,
kar je bilo zanimivega za objavo v Slo-
venskem čebelarju. Ko smo se seznanili
z vsemi fazami dela pri izdelavi panjev
in jih tudi posneli na filmski trak, smo
šli skupaj v kuhinjo in poklepetali o nje-
govem življenju, čebelarstvu in proble-

mih okrog njega, predvsem pa o izdelavi
panjev.

Mizar in čebelar Matija Japelj se je
že kot mlad pomočnik srečal s panji,
zaposlil se je namreč pri Ignacu Gro-
mu, kjer je dobil osnovno prakso in
znanje, ki sta potrebna za izdelavo do-
brih panjev. Sedaj ima svojo delavnico,
pri delu pa mu pomaga tudi sin. Letno
izdela od petsto do šesto panjev. Pri
tem nam je povedal, da bi lahko prodal
veliko več panjev, vendar jih ne more

Ročno brušenje
panjev je le še
preteklost.

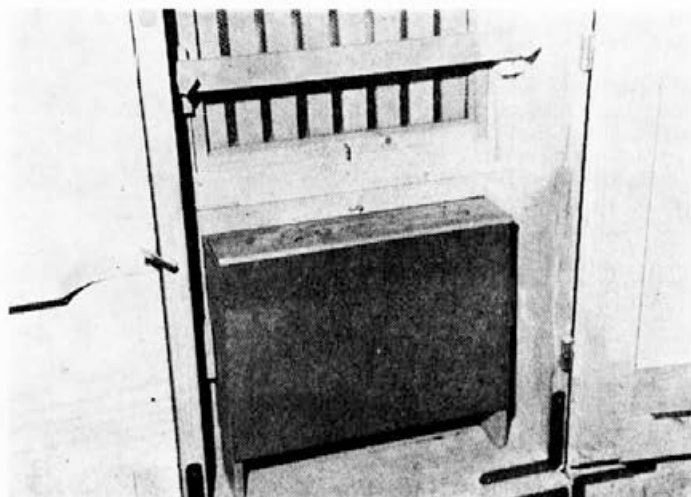

Panji so izdelani.

izdelati. Dobavni rok je leto dni ali tudi več, tako da morajo kupci pravočasno naročiti panje, če jih hočejo dobiti takrat, ko jih potrebujejo. Izdeluje predvsem AŽ panje iz dobro posušenega smrekovega lesa. Izdeluje tudi nekatere druge tipe listovnih panjev. Na zalogi mora imeti vedno 60 do 70 m³ kvalitetnega lesa. Cene panjev so nižje kakor pri drugih proizvajalcih, kvaliteta izdelave pa je zelo dobra. Za kvaliteto so garancija nedvomno tudi njegove dolgoletne izkušnje pri izdelavi panjev.

Tekom let so mizarji naredili na AŽ panju nekaj sprememb. Največ jih je napravil nedvomno Ignac Grom, vendar je tudi Mitja Japelj dodal nekaj svojih domislic, ki so se v praksi kaj dobro izkazale in se med čebelarji hitro udomačile.

V pripravi pa ima še nekatere nove, ki bodo olajšale delo — predvsem dodatni pitalnik za sladkorno testo ali raztopino, ki drži pet litrov tekočine. Njegov AŽ panj je bil tudi model za

Mali pitalnik lahko zamenjamo s pitalnikom za pet litrov raztopine, ki pa je uporaben tudi za pokladanje sladkornega testa.
(Foto: J. Mihelič)

izdelavo standarda za ta panj. Načrte imamo na ZČDS.

Matija Japelj pa ni samo dober mi-zar, je namreč tudi zelo dober čebelar, saj ima preko 60 panjev. Ko smo bili na obisku, jih je imel na paši pod Velebitom in bil je zaskrbljen zaradi slabega vremena in možnosti burje, ki v krajih pod Velebitom kaj rada brije in razmeče čebele, ki so na paši, tako da se ne vrnejo več v panje. S tem panji močno oslabijo in donos je za tisto leto izgubljen, družine pa tudi tež-je prezimijo. Pohvalil pa se nam je, da

je imel letos petindvajset rojev, ker so se mu družine hitro razvile na žepko-vem medu, ki ga je dobil lani v Liki za zimnico. Bil je zadovoljen, ker je svoje čebelarstvo tako še razširil. Upajmo, da mu tudi Velebit letos ni delal težav. Poleg tega, da je dober čebelar, je zelo aktiven tudi v čebelarski organizaciji, saj je predsednik čebelarskega društva Vrhnika in to moramo reči na splošno zadovoljstvo, saj je vesten in zelo dela-ven.

Želimo mu še mnogo uspehov in ve-liko novih panjev.

SODOBNI PROBLEMI ČEBELARSTVA

Na vseh celinah lahko opazujemo, kako velike spremembe povzroča rasto-ča industrija v človekovem okolju. In-dustrija se najbolj razvije ob prometnih žilah ali ob najdiščih surovin. To privab-lja ljudi, zaledje pa se prazni.

Z industrijsko proizvodnjo pa je v tesni zvezi poraba energije in kemijskih snovi. Pri tem se velik odstotek ener-gije razgubi v okolico in se ustvarjajo kemijske odpadne snovi, ki so mnogo-krat tudi strupene. Pri tem pa toplota, sopara, razne soli in plini onesnažujejo zemljo, zrak in vodo.

Za prehrano nakopičenih delovnih množic se razvijajo visoko specializirani prehranbeni kmetijski obrati. V teh s čim manj delovne sile proizvajajo z upo-rabo kemijskih pripomočkov take koli-čine pridelkov, ki so bili še pred krat-kim nepojmljivi.

Popolnost tehničnega napredka ka-kor tudi izredna dosegljivost na kme-tijskem področju pa sta ustvarila raz-mere, ki so v hudem nasprotju z osnov-nimi pravili narave, ki sama od sebe skrbi za ravnovesje svojega okolja.

Zato se nam poraja vprašanje, kako naj se naša čebela v tako spremenje-nem okolju hrani in bori za svoj ob-stanek.

Njen naravni življenjski prostor je svoj čas predstavljal nedotaknjeni me-šani gozd, ki se je prilagodil zemeljskim in podnebnim razmeram ter ji nudil vsestransko obilico medicinske in peloda, lepo porazdeljene paše preko pomladi, poletja in jeseni, ter tudi dovolj čiste vode v vlažnem mahovju, v razpadajo-čih deblih in mlakah, včasih tudi kot bistri potoček. Vsega tega ni več ali pa je le še zelo malo ostalo.

Znano pa je, da se naša čebela z lahkoto prilagodi spremenjenim razme-ram. V tej zvezi naj omenimo, da če-bele dandanes uspevajo v pokrajinah, kjer jih prej sploh ni bilo. Zaradi tega je treba ugotoviti, ali se more čebela prilagoditi še posebnim razmeram, ki jih ustvarjajo industrializacija, tehniza-cija in racionalizacija.

Na to pereče vprašanje, ki nas čebe-larje tare spričo dosedanjih izkušenj, se glasi edino možen odgovor: v indu-strializiranih in stehiniziranih pokraji-nah bo čebela preživela le, če se bo na eni strani čebelar zavzel zanjo, na dru-gi strani pa, da se zakonito uvedejo za-ščitni predpisi za čebelo, ki pa se mo-rajo resnično tudi izvajati. Da se ohrani čebelji rod, potrebuje čebela že sedaj izdatno čebelarjevo pomoč, poleg tega

še zaščito pred strupi v njenem življenjskem prostoru v zraku, v vodi in predvsem na rastlinju.

Tako vlogo, združeno z zahtevo po zakonitvi, naslovljeno na zakonodajne forume posameznih dežel, moramo podpreti z utemeljeno motivacijo, izhajajočo iz ugotovljenih dejstev. Že sedaj ugotavljamo, da je čebela v mnogih kmetijsko izredno naprednih predelih že odvisna od čebelarjeve pomoči in brez nje ne bi več obstajala. Racionalizacija in intenziviranje kmetijstva in gozdarstva uvajata obširne monokulture. Rastlinstvo, ki ga gojimo v teh monokulturah — pa naj bo to žito, sadje ali smreke — ščitimo z vsemi možnimi sredstvi pred drugimi rastlinami. Ostarelih, bolnih ali od zajedalcev napadenih dreves sploh ni več. Zasajeno ali zasejano rastlinje pa odstranjujemo kadar je najdonosnejši trenutek, strnišče pa takoj posejemo z novim semenjem.

V pokrajini, kjer ni več najti dupla v drevesu, kamor bi se zatekel čebelni roj, in kjer zacvete na leto le ena sama rastlinska vrsta in kjer pokosijo travo še pred cvetenjem, da pridobijo čim večjo zalogo zelenega materiala, v taki pokrajini se pač ne more obdržati čebela, ne da bi ji čebelar nudil izdatne pomoči.

Čebelja družina z lahkoto preživi daljšo deževno ali sušno dobo, toda prilagodljivost na nove prilike spreminjanega okolja ima tudi svoje meje. Tako v načinu življenja, ki se je izoblikovalo v medsebojnih odnosih z naravnim okoljem v milijonskih letih razvoja, kakor tudi v načinu prehrane celotne družine v ritmu časovnega poteka, je v prvi vrsti važno, kako čebelna družina dobiva zadostno količino proteinov v naravi. Poleg tega se nahaja vsaka družina v nenehnem tihem boju z zajedalci, ki napadajo tako čebelo, trota in deloma tudi matico. Tu bi omenjali v prvi vrsti povzročitelja nose mavosti. Ta zajedalec se je v dolgi razvojni dobi tako izborno prilagodil letnemu življenju

družine, da preživita brez škode tako čebela kot zajedalec. Kadar pa vidno odstopa razvoj družine zaradi pomanjkanja hrane od ustaljenega letnega razvoja, se poruši razmerje zajedalca do gostitelja in družina podleže škodi, ki jo dela zajedalec.

Zanimivo je, da odriva intenzivno kmetijstvo čebele iz svojega območja, čeprav je čebela edina in res zanesljiva oplojevalka cvetov, kar pa ravno kmetijstvo neobhodno potrebuje za doseg enakomernega dobrega pridelka.

Posledice tega nenaravnega razvoja nosijo čebelarji na svojih plečih. Ali na velike daljave prepeljavajo čebele ali pa delajo umetne roje, ki jih kot paketne čebele prepeljavajo celo z letali. Na določenem območju smejo čebele pač oplojevati cvetje, nakar jih navadno brezobzirno uničijo. Menda res ne moremo najti grozotnejšega primera, do kakšnega nesmisla vodi nepravilna ekonomska zahteva in njen postopek do naravnega razvoja.

Čebelarjevo delo s čebelami je v tako imenovanih civiliziranih predelih že samo od sebe otežkočeno zaradi nerazumevanja prebivalcev. Nato pa še mora čebelar s prevozom svojih čebel in s pripravami nanj izpolniti praznino, ki je umetno ustvarjena v razvoju narave. Čebelarja pa zadevajo še drugi težki problemi.

Velike površine monokultur skrivajo v sebi nevarnost, da se določeni škodljivci ali zajedalci na rastlinah ob optimalnih pogojih lahko razvijejo v ogromnih množinah. Da bi to preprečili, so izpopolnjevali postopke, ki bi z najmanjšim naporom z vso gotovostjo zatrli vse škodljivce. Že leta 1905 so vpekljali pripravke iz arzena v obrambo proti škodljivcem. Takrat poroča F. STELLWAAG: »Glavna množina v Nemčiji izdelanih arzenskih zaščitnih sredstev odhaja v tujino. Posebno v ZDA, kjer so ob prelomu v novo stoletje potrošili skoro dva milijona kg te strupene snovi. Pa tudi v Rusiji, Indiji in

Južni Afriki so jih uporabljali v velikih količinah.»

V naslednjih letih so zaščitna sredstva stalno izpopolnjevali, bolj v trgovske namene kot pa za zatiranje določenih škodljivcev. Na tržišče so prihajala sredstva, ki so zelo strupena za čebele v tako neverjetno majhni količini, ki jo je komaj možno ugotoviti v zastrupljeni čebeli. Izdelali so strupena sredstva, ki učinkujejo na prebavila ali na dotik ali taka, ki z vdihavanjem škodujejo žuželki. Pa tudi taka sredstva, ki čebeli ne škodujejo naravnost, ampak preko peloda in medicīne, uničujejo čebeljo zalego, ker je rastlina zastrupljena.

Tudi uporabljanje zaščitnih sredstev se je v teku let izpopolnjevalo in racionaliziralo. Najprej smo uporabljali hrbtno, nato prevozne škropilnice, sledile so tehnizirane poljske škropilnice in sedaj uporabljajo posebna letala za razprševanje zatiralnih sredstev preko velikih predelov. Zadnja pridobitev kemične industrije so tako imenovani »spreji«, ki jih vsaka gospodinja nekontrolirano uporablja v svojem vrtičku, kadar se pojavijo prve listne ušice na njenih vrtnicah.

Dr. W. STECHE v Bienenvater 12/1975.
Prevedel Julij Mayer.

(Nadaljevanje prihodnjič)

SVETOVNA TRŽIŠČA ZA MED

(S KONFERENCE C. C. I. — APIMONDIA, GENEVE, 27.—28. junija 1977)

I. Mednarodna trgovina

a) Svetovna proizvodnja medu
Po podatkih FAO jo cenimo na več

kot 800.000 ton letno, od leta 1971 do 1975 je nihala med 790.000 in 890.000 tonami.

Svetovna proizvodnja medu (v tonah)

	1971	1972	1973	1974	1975
Afrika	24 724	26 800	71 584	78 690	80 926
Severna in Srednja Amerika	158 341	173 981	183 702	159 908	169 653
Južna Amerika	37 037	37 760	37 479	43 166	40 028
Azija brez SZ	241 289	233 429	241 815	249 583	255 529
Evropa brez SZ	122 427	109 797	119 393	116 422	119 490
Oceanija	24 878	25 987	23 478	26 505	35 434
Sovjetska zveza	220 000	183 795	220 775	199 000	190 000
SKUPAJ:	828 696	791 549	989 226	873 229	891 060

b) Svetovna ponudba (izvoz)

medu nihal med 113.000 in 153.000 tonami letno, kar predstavlja le 13 do 20 % svetovne proizvodnje medu.

V času 1971—1975 je svetovni izvoz

	1971	1972	1973	1974	1975	
					količina	%
Mehika	17 316	25 259	22 169	25 259	30 103	20,6
Kitajska	30 018	25 036	27 094	20 066	27 066	18,5
Argentina	14 265	19 352	17 879	15 487	20 000	13,7
Avstralija	9 907	8 817	7 874	4 692	9 610	6,6
Madžarska	6 614	6 616	6 887	7 595	8 167	5,6
Sovjetska zveza	4 900	3 600	5 300	7 385	6 919	4,7
Spanija	5 796	10 914	7 651	6 311	5 695	3,9
Kuba	3 300	3 400	2 600	2 000	5 000	3,4
Kanada	10 993	5 031	7 460	3 265	4 703	3,2
Romunija	6 185	5 336	3 920	3 150	3 500	2,4
Guatemala	3 002	2 630	2 597	2 836	3 000	2,1
Braziliya	—	326	2 234	853	2 700	1,8
Bolgarija	2 724	3 260	2 441	2 773	2 647	1,8
Grčija	258	1 746	942	576	2 480	1,7
ZRN	910	1 162	2 198	1 287	1 987	1,4
Druge dežele	15 849	17 364	21 098	13 031	12 447	8,6
SKUPAJ:	132 037	155 688	143 404	113 476	146 024	100,0

15 dežel, katerih približno polovica so dežele v razvoju, ima 90 % svet. izvoza medu (Mehika, Kitajska in Argentina so v letu 1975 predstavljale več kot 50 % vsega svetovnega izvoza).

Zadnja leta je bila preskrba z medom nezadostna kljub svetovni proizvodnji, ki je petkrat večja od svetovnega izvoza in uvoza medu. Afrika je v letu 1975 izvozila le 0,3 % od svoje celotne proizvodnje medu. Obstaja torej velik izvozni potencial medu, toda prodajo afriškega medu na svetovnem trgu je težko povečati iz različnih vzrokov:

1. kvaliteta in okus večine pridelane ga medu nista primerna za izvoz;
2. problemi z zbiranjem, prevozom in skladiščenjem medu;
3. veliko pomanjkanje kvalificiranega kadra tako v proizvodnji medu kot v marketingu.

Veliko dežel v razvoju si prizadeva, da bi razvile čebelarstvo in to često s tehnično in finančno pomočjo industrializiranih dežel. Lahko torej pričakujemo zelo povečano ponudbo kvalitetne-

ga medu. Toda ta ekspanzija bo zahtevala veliko časa in napora, pričakujemo jo šele v petih ali celo desetih letih.

c) Svetovno povpraševanje (uvoz) (VIR — FAO — STAT. BILTEN)

Tabela prikazuje glavne uvoznike medu, ki so v letu 1975 uvozili več kot 2.000 ton. ZRN je uvozila 34 % celotnega svetovnega totala uvoženega medu, prve štiri dežele uvoznice 73 % in 11 naštetih dežel 90 %.

Svetovni uvoz je dosegel višek leta 1972 z več kot 150.000 tonami. Relativni padec uvoza v naslednjih dveh letih si razlagamo z zalogami iz leta 1972 in z relativnim dvigom cen.

Svetovno povpraševanje po medu je v letih 1971—1975 zelo narastlo iz naslednjih vzrokov:

- dvig življenjske ravni v industrializiranih deželah;
- povečano zanimanje za naravna in dietična živila;
- pojav novih dežel uvoznic kot npr. Japonska;

	1971	1972	1973	1974	1975	
					količina	%
ZRN	46 766	44 795	46 199	42 251	50 761	34,4
ZDA	5 196	17 688	4 839	11 793	21 038	14,2
Japonska	16 358	23 604	25 656	14 925	18 091	12,3
Velika Britanija	20 195	16 459	17 496	10 271	17 478	11,8
Francija	5 191	4 452	5 788	3 263	5 770	3,9
NDR	11 418	19 228	6 998	3 882	4 400	3,0
Nizozemska	2 934	3 114	2 741	3 205	4 358	3,0
Svica	3 493	3 731	4 916	5 134	4 241	2,9
Avstrija	2 784	3 639	3 069	3 517	3 473	2,4
Belgija	2 069	2 544	2 447	2 463	3 183	2,2
Jugoslavija	1 848	1 279	2 731	2 145	3 175	2,1
Druge dežele	12 304	12 887	13 696	10 987	11 709	7,8
SKUPAJ:	130 552	153 420	136 506	113 836	147 677	100,0

— aktivnejša tržna politika in prodaja medu na drobno na določenih pomembnih tržiščih.

Porasta svetovnega povpraševanja ni spremljal enakovreden dvig svetovne ponudbe, zato je čutiti pomanjkanje medu od leta 1971 dalje. To je povzročilo precejšen dvig cen. Višje cene pa niso povzročile manjšega povpraševanja, še posebno ne v deželah, ki so najpomembnejše uvoznice.

II. Značilnosti tržišča

a) Tržni sektorji

Večino prodanega medu porabijo gospodinjstva, ostalo pa industrija. Obseg obeh sektorjev se v različnih deželah spreminja, toda namizni med običajno predstavlja 85 do 95 % celotne potrošnje. Zadnja leta povpraševanje po medu v industriji v večini dežel pada zaradi višjih cen medu in zaradi pojava cenjenih nadomestkov, kot npr. sirup in koruzna izomeraza (mais isomérisé). Industrijski med uporabljajo predvsem za pripravo peciva, slaščic, otroške hrane, farmacevtskih in kozmetičnih preparatov. Namizni med pa v glavnem služi kot namaz za kruh, nekateri, poseb-

no v ZDA, pa ga uporabljajo kot sladico, predvsem za domače pecivo.

b) Zahteve po kvaliteti in tržne zahteve

Pri nakupu medu je najbolj pomembna njegova kvaliteta.

V večini dežel potrošniki najbolj cenijo domači med, nato tuje medove, ki so podobni domačim vrstam medu. Svetli medovi so običajno bolj cenjeni kot temni, toda tudi temni se v nekaterih deželah zelo dobro prodajajo, npr. v ZRN, Švici in Avstriji. Razen v nekaterih deželah, npr. v Veliki Britaniji, povsod cenijo tekoči bolj kot kristalizirani med. V glavnem uvažajo mešani med, toda v zadnjem času uvoz sortnega medu zelo narašča, predvsem v Evropi in na Vzhodu. Sortni med je praviloma dražji. Sortne medove pa kupujejo le najboljši poznavalci. Uvozniki in dobavitelji kupujejo med, ki naj bi ustrezal potrošnikovim zahtevam. Za konodajna določila o trgovanju z medom. Številni uvozniki in posebno dobavitelji pa imajo tudi svoje zahteve.

Najbolj pomembno je, da je med pristen (ponarejeni med je nesprejemljiv), čist in enotne kvalitete. Dežele uvoznice morajo torej nujno kontrolir-

rati kvaliteto medu in pri tem bi bilo potrebno uvesti izboljšave, obenem pa upoštevati zakonodajna določila dežele, kamor med izvažajo.

Neprimerno skladiščenje in transportiranje lahko pokvarita med, ki je sicer dobrega izvora. Ta problem poznajo predvsem dežele v razvoju, kjer med pogosto pridelujejo daleč od izvoznega pristanišča. Med je potrebno kar se le da najmanj izpostavljati vročini in njegovo skladiščenje in transport skrbeti na minimum. Medu, ki je bil nekaj časa izpostavljen vročini, bo kvaliteta padla.

c) Pospeševanje prodaje in propaganda

Pospeševanje prodaje in propaganda medu sta v različnih deželah bolj ali manj razviti, odvisno pač od tržišča, toda na splošno ju ne moremo primerjati z ostalimi živili.

d) Konkurenca in cene

Uvoženi med konkurira po eni strani z domačim medom, po drugi strani pa z različnimi nadomestki za med. V večini dežel, ki same proizvajajo med, je domači med bolj cenjen kot uvoženi in je dražji. Domači in uvoženi med se prodajata po različnih cenah in različnim potrošnikom ter si pogosto sploh ne konkurirata. Kljub temu domača produkcija medu omejuje količino in ceno uvoženemu medu.

Pravi konkurenti so nadomestki za med, kot so umetni med, sirupi, marmelade in želeji, posebno za večino potrošnikov, ki so zelo občutljivi na cene in ne vidijo v medu drugega kot le namaz za kruh, ne zavedajo pa se njegovih hranilnih kvalitet.

Industrijski med, posebno v ZDA in na Nizozemskem, je še bolj občutljiv za dvig cene in je dejansko izgubil pomen. Nadomestki industrijskemu medu so sladkor, sladkorni sirup, koruzni sirup in sirup iz izometrične koruze. Zadnji se je pojavil na tržišču pred nekaj leti, to je sirup iz koruze, zelo bogate

s fruktozo, je poceni in uporaben za izdelke, kjer okus ni pomemben.

Uvozne cene medu so določene predvsem po vrsti medu, njegovi sestavi, barvi, izvoru, načinu pridobivanja (centrifugiran med, s koščki satja, v satju itd.), po okusu in po sposobnosti, da se meša z drugimi medovi. Cene so odvisne tudi od države uvoznice. Tako ZRN in Švica uvažata kot namizni med temne medove, posebno gozdne, in sta pripravljeni plačati precej visoko ceno. V drugih deželah npr. ZDA pa imajo rajši svetle medove, temni med uvažajo le kot industrijski med po nižjih cenah. Uvozna cena je odvisna tudi od tega, koliko nadomestkov za med ima dežela uvoznica v prodaji.

Cene so se v času od 1970 do 1974 potrojile, v letu 1974 so bile najvišje, po letu 1974 so nekoliko padle in potem ostale stalne do leta 1976. Za informacijo navajamo nekaj uvoznih cen v aprilu

V Hamburgu je bila uvozna cena medu od 1.142 dolarjev za tono kanadskega medu (bela detelja, prva kvaliteta) do 639 dolarjev za tono kitajskega medu. Za argentinski med (svetli med) so bile cene od 774 dolarjev do 780 dolarjev za tono, za mehiški med (Yucatan) od 721 do 761 dolarjev za tono.

Navajamo tudi cene v juniju 1976 za argentinski med detelje, ki nam kažejo, kako so uvozne cene odvisne od države uvoznice:

800 dolarjev za tono medu na
Vzhodni obali ZDA
827 dolarjev za tono medu
na Zahodni obali ZDA
774 dolarjev za tono medu
v ZRN (Hamburg)
815 dolarjev za tono medu
na Japonskem

V prvih mesecih leta 1977 so se cene močno dvignile, za argentinski med so nihale od 934 do 1002 dolarja za tono, odvisno od države uvoznice.

e) Distribucija medu

se razlikuje od tržišča do tržišča. V ZDA gre večina medu skozi roke uvoznikov. V Evropi prevladujejo uvozni posredovalci, toda vse bolj narašča število podjetij za pakiranje medu, ki same direktno uvažajo med. Ko je med natočen v lončke za prodajo na drobno, pride do potrošnikov po isti poti kot običajni prehrabneni artikli. Uvozniki in včasih velike trgovine uvažajo tudi med, ki je že natočen v lončke.

Zadnja leta je bila trgovina z medom naklonjena prodajalcem. Izvoznice medu so lahko izbirale med uvoznicami medu, ki so ponujale najvišje cene. Vendar se je ta situacija začela spreminjati, številne dežele si namreč prizadevajo razviti lastno čebelarstvo. Tako si bodo morale izvoznice utrditi svoje mesto na tržišču, sklepati z uvoznicami dolgoročnejšie pogodbe in jih redno oskrbovati z medom.

f) Institucionalni faktorji

Državna zakonodajna določila o prehrabnenih artiklih so brez dvoma glavna ovira, na katero naletijo izvozniki medu. Na večini tržišč obstajajo predpisi tako za domači kot uvoženi med, ki so strogi in jim dežele v razvoju pogosto ne morejo zadostiti. Omejitve, kar se tiče količine uvoženega medu, skoraj ne obstajajo, toda uvoznice obremenijo uvoženi med s carinskimi dajatvami: na ta način ščitijo domačo produkcijo medu. V nekaterih deželah je carina nizka, npr. v ZDA le 1 % na 1/2 kg (22,05 dolarjev na tono), toda v EGS je 27 % od cene, EGS brez carine uvažaa med iz 46 afriških držav, s Karibskega otočja, Pacifika in prekomorskih posestev. Vendar se je s to določbo do sedaj okoristila le Tanzanija.

III. Tržišča za dežele v razvoju

Po predvidevanjih bo potrošnja namiznega medu na nekaterih tržiščih počasi naraščala, na drugih hitreje, posebno na Japonskem. Upoštevati je treba:

— industrijski med bo imel vedno večjo konkurenco v cenениh sladilih, tako da se ta tržni sektor v prihodnje verjetno ne bo več razvijal;

— namizni med pa bo imel vedno konkurenco v marmeladi, želejih ipd.

In še pozitivni faktorji:

— v večini dežel je potrošnja medu na prebivalca zelo nizka (200—250 g). Z dvigom potrošnje medu na prebivalca se bo dvignila prodaja medu. V ZRN je potrošnja medu 1 kg na prebivalca;

— potrošniki se vse bolj zanimajo za naravna živila in dietične izdelke, posebno za med;

— propaganda za med se razvija.

Vsi ti elementi pa kažejo na dvig svetovne potrošnje medu in porast trgovanja z medom v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju. V večini industrializiranih dežel se domače čebelarstvo ne bo več bistveno razmahnilo iz preprostega vzroka, ker se vse bolj krčijo površine, porasle z medovitimi rastlinami in rastlinami sploh. Pomemben faktor je tudi povečana uporaba pesticidov. Te države bodo morale svoje potrebe po medu vedno bolj zadovoljevati z uvoženim medom in tako se deželam v razvoju odpira možnost za izvoz medu.

R. Kortbech-Olesen
Revue française
d'apiculture,
september 1977

Prevedla: Tilka Jamnik

ŠE O AVSTRALSKEM ČEBELARSTVU

V 5. številki našega Čebelarja smo objavili nekaj zanimivosti o avstralskem čebelarstvu. Ker pa bo od 13. do 19. t.m. v avstralskem mestu Adelaidi XXVI. mednarodni čebelarski kongres, skušajmo tudi mi še kaj zvedeti o čebelarstvu na petem kontinentu.

Danes je v Avstraliji registriranih 5700 čebelarjev, okrog 4500 jih je pol-profesionalcev, ostali so amaterji. 710 čebelarjev ima od 200 do 2000 panjev ali celo več. Njihova domača čebelja pasma se je zelo izboljšala z uvozom čebel predvsem iz Italije, Jugoslavije in Severne Amerike. Pomembno vlogo v razvoju avstralskega čebelarstva sta odigrali 1. in 2. svet. vojna: v teh časih je med postal pomemben prehrambeni artikel. Vlada Commonwealtha se je zavedala pomembnosti čebelarstva za opraševanje številnih poljskih kultur in za proizvodnjo medu.

V zadnjih letih je vsaka država v Avstraliji ustanovila svoje čebelarsko združenje. Zvezni svet čebelarskih združenj je bil ustanovljen 1934/1935.

Avstralski čebelarji so se zgledovali predvsem pri evropskem in severno-američkem čebelarstvu. Pribor in metode za pridobivanje medu so se hitro razvijale, prav tako tudi podjetja, ki se ukvarjajo z odkupom, pakiranjem in prodajo medu. V glavnem sta čebelarje oskrbovali z osnovnim orodjem samo dve podjetji. **Predvsem eno podjetje je mnogo prispevalo k standardizaciji mer, kar je bilo kasneje pri uvajanju mehanizacije zelo dragoceno.** Danes po vsej Avstraliji uporabljajo panje z merami, ki so zelo podobne Langstrothovemu panju. Primerni so za vožnjo na pašo in dovolj prostorni, kar je zelo pomembno zlasti v času, ko zaradi ugodnih klimatskih razmer pride do izrednega medenja in so cvetovi preobteženi z nektarjem. Tedaj naberejo rekordne količine medu.

Nekateri viri avstralskega medu so enkratni, prav tako njihovi okusi. Najbolj razširjene vrste pripadajo 680 različnim podvrstam dreves, kot so »box«, »gum« in smolnaty eukaliptus.

Večinoma prodajajo mešane medove, tekoče, pa tudi kristalizirane a tl v satju. Trgovine z dietično hrano prodajajo predvsem čiste medove. Večina gozdnih medov je pridelana v določenih letnih obdobjih, medtem ko travniške cvetlice medijo skozi vse leto, zato bi bilo drago in ne povsem zanesljivo, če bi prodajali le čiste medove.

Za Avstralijo je značilno prevozno čebelarjenje. Poklicni čebelar ima svoje panje na deželi, kjer zgradi delavnico, prostor s točilom, skladišče in garažo. Obstajajo tudi centralizirana podjetja za proizvodnjo medu, toda velike razdalje omejujejo njihov razvoj. Pa še Avstralci so po naravi individualisti. Čebelarji običajno uporabljajo več kot 8-tonske kamione in čim več orodja, ki jim olajšuje delo (npr. avtomatizirani stroji za nakladanje panjev na kamione). Čebelarstva so popolnoma mehanizirana, čebelarji opravljajo vsa dela sami ali kvečjemu s pomočjo svoje družine.

Dober čebelar vozi čebele na pašo skozi vse leto, tudi do 350 km od doma. Kraji za pašo morajo imeti stalen vir vode, sicer pomeni oskrbovanje čebel z vodo dodatne stroške, čeprav je to mogoče opraviti s pomočjo kontejnerjev. Čebelje družine naj bi bile najbolj močne od oktobra do marca, to je čas, v katerem naberejo 70 % letne količine medu.

Nekateri čebelarji sami vzgajajo matice, ostali pa jih nabavljajo pri številnih vzrejevalcih, ki zadovoljujejo potrebe po maticah po vsej Avstraliji in jih tudi izvažajo po celem svetu.

Čebelje družine prevažajo ponoči. Kadar je medenje zelo bogato, prepeljejo tudi do 160 družin z enim kamionom.

**Eukaliptusovi
gozdovi nudijo
bogato pašo.**

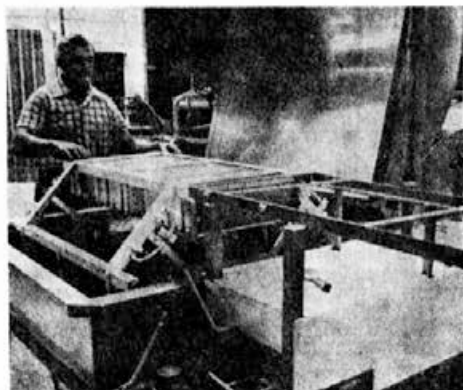
Panje je lahko natovarjati. Naklade so pritrjene med seboj s sponkami.

Čebelarji uporabljajo moderno opremo za kampiranje in potovanje. Uredili so že tudi Točila za prevažanje.

Pri boleznih in sovražnikih čebel čebelarji uživajo podporo Ministrskih svetov za kmetijstvo v vsaki avstralski državi. V vsaki državi je različen postopek, po katerem izvajajo preventivo proti boleznim. V določenih primerih povrnejo škodo čebelarju, čigar panje so zažgali, če so ugotovili infekcijo.

Amer. gnilobo poznajo le v nekaterih avstralskih državah, evropske pa

sploh ne poznajo. Nosemavost se pojavlja, vendar jo prav hitro odkrijejo, saj redno pošiljajo vzorce čebel v analizo Ministrskim svetom za kmetijstvo. Glavni sovražnik čebel je molj, toda izkušeni čebelarji menijo, da je prav lahko preprečiti njegov napad. Čebelje uši, ki je v nekaterih evropskih deželah prav pogosta, v Avstraliji še niso opazili. Uvožene čebele v Ministrskem svetu za kmetijstvo pregledajo in tako preprečijo vdor bolezni v Avstralijo. Toda v Avstraliji so drugi škodljivci čebel, ki pa jih v ostalih deželah po svetu ne poznajo. Tak je na primer vrsta pajka z rdečim

Strojno odpiranje voščenih pokrovec

hrbtom, ki se skriva po kotih panjev. Pajek ubija čebele in v nekaterih primerih celo ugrizne človeka. Podgane, mravlje in kačji pastirji so sovražniki v nekaterih območjih, toda v nobenem primeru niso zelo razširjeni.

Leta 1962 so vsi čebelarji in podjetja za shranjevanje in prodajo medu sodelovala pri ustanovitvi avstralskega Odbora za med. Odbor je bil ustanovljen na prošnjo Zveznega sveta avstralskih čebelariskih združenj v trenutku, ko so lahko dokazali avstralski vladi, da je razvoj čebelarstva oviran zaradi številnih posrednikov. Domači posredniki in velika čebelarstva podjetja iz drugih dežel so špekulirala na račun avstralskih čebelarjev. V takem položaju avstralski čebelarji niso mogli nikdar vplivati na cene medu na svetovnem trgu. Ko so ustanovili Odbor za med, so uvedli takso na domačo prodajo medu, s čimer so priskrbeli denar za delovanje Odbora. Delo Odbora za med:

- uvedba davka na notranjo prodajo medu, ki naj bi bil uporabljen kot fond za propagando avstralskega medu;
- ustanovitev koordinacijskega tržnega organizma;
- kontrolira in vzpodbuja porast izvoza;
- preprečiti padec cen, ki lahko nastane zaradi konkurence med avstralskimi izvozniki;

Avstralska produkcija medu je v času delovanja Odbora skoraj ves čas naraščala:

Leto	medu
1970/71	18.594 ton
1971/72	19.800 ton
1972/73	17.580 ton
1973/74	20.705 ton
1974/75	20.618 ton

Stalni odjemalec avstralskega medu

je Velika Britanija, nato Evropa, predvsem Zvezna republika Nemčija. Odbor za med nadzira ves izvoz in je pozoren predvsem na Japonsko, katere poraba in uvoz medu hitro naraščata. Danes je Japonska drugi največji uvoznik medu na svetu. Odbor si prizadeva dvigniti izvoz medu na Srednji Vzhod in v Azijo.

V obdobju 1967/70 je Avstralija pridobila mesto med štirimi velikimi svetovnimi izvozniki medu. V istem obdobju je v svetu porastlo uživanje »narravnih živil«, kar je odprlo nova tržišča za med. V mnogih deželah so zabeležili porast potrošnje medu na prebivalca. Celotna Avstralija je poraba v zadnjih desetih letih porasla od 150 g na 1,5 kg na prebivalca.

Danes ima avstralska industrija medu pomembno vlogo, kot druge veje avstralskega kmetijstva (mleko, meso, sadje). Sedaj si prizadevajo predvsem za prodor avstralskega medu v svet.

V Avstraliji je 13 podjetij, ki se ukvarjajo samo s prodajo medu. Dvaindvajset podjetij pa istočasno embalira med in ga prodaja. Ministrstvo vsake države potrdi vrsto in čistost medu. Odbor za med določi najnižjo ceno — ne najvišjo! — za vsako vrsto in nihče ni imel pravice prodajati medu pod to ceno.

Izvozniki medu in Odbor skladno sodelujejo, kar pogojuje rentabilnost čebelarstva. Proizvajalci medu poznajo minimalno vrednost svojega produkta, preden ga prodajo dobavitelju-izvozniku. Včasih pa je le malo čebelarjev vedelo za realno tržno vrednost medu. Dobavitelji konkurirajo med seboj in kot je normalno, so se čebelarji povezali s tistimi, ki jim nudijo višje cene in sodelujejo z njimi v dobrih in slabih trenutkih.

Avtor: K. A. H. Read
Revue française d'apiculture,
avgust 1977

Prevod: Tilka Jamnik

ČEBELE IN ELEKTRIKA

Po zanimivih študijah Lindauerja in njegove šole o vplivu zemeljskega magnetnega polja na vedenje čebel in po avantgardni teoriji Van Praagha o učinkovanju svetlobnega polja na orientacijo trotoev skuša nedaven prispevek sintetizirati odkritja o učinkovanju električnega naboja na čebele. Meteorološki faktorji ekološkega okolja čebel — atmosfersko električno polje, elektromagnetno nihanje in ioni iz atmosfere — so čebelarji viri informacij. Ulrich Warnke (katedra za zoologijo na Univerzi v Sarrebrucku) je analiziral vlogo električnega polja v fiziologiji pašnih čebel. Med drugim je dognal, da ima vsaka čebela družina natančno določen nivo električnega naboja, ki je odvisen od živahnosti družine, velikosti njene zalege in množine medu v panju. Celo brada čebelnjaka je v območju električnega delovanja čebelje družine in čebele, ki se zadržujejo v žrelu panja, oddajajo električno nabite delce.

Spremembe električnega potenciala, ki nastajajo, ko čebele prihajajo in odhajajo iz čebelnjaka, so tako pomembne, da jih je mogoče zaznati z občutljivimi instrumenti.

Raziskave o vplivu okolja na čebele se nanašajo na električno polje, atmosferske ione, vlažnost, temperaturo in prav tako na svetlobno žarčenje. Spremembe električnega polja vplivajo tako na čebele v celoti kot na električno prevodne dele čebele, hemolimfo in izločke epiderme. Kutikula tipalk, ki ima večji električni potencial kot ostali deli telesne površine, predstavlja znake za kastno razlikovanje, saj je pri matici električni potencial na tipalkah dvakrat večji kot pri čebeli delavki. Razlika obstaja zaradi matičnih jajčnikov, ki imajo veliko elektrolitsko površino, podvrženo vplivom električnega polja.

Nekatere oblike vedenja čebelje družine lahko razložimo z učinkovanjem električnega polja nanje. V močnem električnem polju postanejo tako agresivne, da napadejo; v še močnejšem polju odstranijo ličinke iz njihovih celic, ne da bi potem ponovo poskrbele za zalego; v zelo intenzivnem polju pa postane njihovo vedenje tako nenormalno, da jih privede do neke vrste samomora.

Vodni režim čebelje družine je določen z dvigom koncentracije ionov v atmosferi.

Določene slučaje »nenadnih« napadov čebel na človeka lahko razložimo z električnim stikom, ki nastane zaradi električno nabitih človekovih oblačil, posebno, če so plastična.

Ze dolgo je poznana občutljivost čebel na meteorološke spremembe. Zdi se, da je zaznavanje meteoroloških sprememb pri čebelah v zvezi z zaznavanjem sprememb električne jakosti. Prav tako je potrebno upoštevati verjetnost določenih spektrov U. V., ki morebiti motijo orientacijo pri čebelah, saj jih le-te poznajo, čeprav so le malo obstojni.

Tudi pri sporazumevanju med čebelami nujno mislimo na električno komponento. Gibi čebel in zračni tokovi, ki jih čebele potegnejo za seboj, uvedejo menjajoča se električna polja, ki vplivajo na čebele v neposredni bližini. To velja prav tako pri vseh oblikah plesa in dotikov s tipalkami.

Spoznanje čebele, da pripada določeni čebelji družini in ne neki drugi, temelji na razliki internih potencialov pri dotiku s tipalkami čebele, ki prihaja v panj in čebele vratarice.

Povzetek iz La Belgique Apicole,
september in oktober 1976

Prevedla: Tilka Jamnik

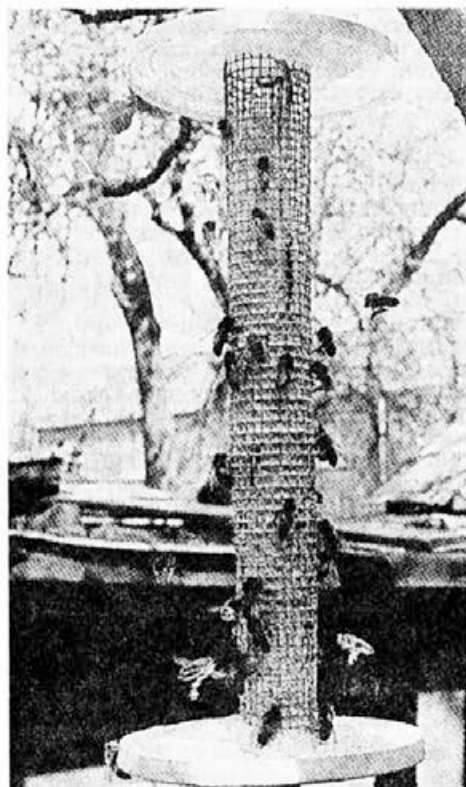
PELODNI STEBER

Za razvoj zimskih čebel je potrebno potrebna zadostna količina peloda v mesecu avgustu in delno v septembru, ko pri nas skoro ni cvetne paše. Z malo spretnosti si vsak čebelar sam lahko naredi preprosto napravo, ki nudi čebelarjem v tem času in še dalje v september zadosti peloda.

Iz pocinkane mreže, ki jo uporabljamo pri panjih v okencih, si zvijemo 3–4 cm široko cevko. Konce mreže lahko spajkamo ali zakovimo. Na obeh odprtinah pa z žico pritrdimo primerne dele škatelj iz trde plastike.

Pomladnega peloda ob sodobnih osmukancih imamo dovolj na razpolago. S primernim ročajem kuharice stlačimo pelod v narejeno cevko, ki smo jo prej ovili s papirjem in s selotejpom

zalepili. Ko je še gornja odprtina zaprta, odstranimo papir in namestimo pelodni steber v bližini napajalnika. Čebele ga kaj kmalu zasledijo in pridno obiskujejo, kot prikazuje priložena slika.

Po članku v »Die neue Bienenzucht«
7/1977
priređil Julij Mayer

PRODAJA MEDU V ZAHODNI NEMCIJI

Več kot 50 trgovskih združenj je dobilo od Nemške čebelarke zveze potrebno dovoljenje za nakup in prodajo nemških medov:

— vsi torej uporabljajo etiketo Nemške čebelarke zveze, ki nakup in prodajo medov stalno kontrolira;

— vsako leto Zveza pošlje na trg 5 do 6 milijonov lončkov medu, pri tem ni upoštevan uvoženi med, ki je v prodaji v posebnih lončkih;

— propaganda je več ali manj poenotena, zveza propagira predvsem domači med, trgovina pa propagira med na splošno;

— Zveza posega v propagiranje medu, kar je omogočilo petkratno povečanje potrošnje medu v zadnjih letih;

— boljša propaganda bi gotovo še povečala celotno potrošnjo medu;

— Zveza kontrolira distribucijo in uporabo lončkov za med, ki se zapirajo na poseben način;

— trgovina ima svoje lončke in svoje etikete kontrole medu;

— v ZRN imajo splošna pravila, ki določajo kvaliteto medu: temeljijo na zakonodaji prehrabmenih artiklov;

— poleg tega ima Zveza svoja pravila o visokokvalitetnih medovih, ki so strožja od zakonodajnih. Le visokokvalitetni medovi dobijo etiketo zveze;

— ni pa nujno, da je med slab, če ne nosi nalepke Zveze

Verner Melzer
na Konferenci
o mednarodni trgovini
s čebeljimi pridelki
v Ženevi,
Revue française
d'apiculture, avgust 1977
Prevod: Tilka Jamnik

ČEBELE IN CVETNI PRAH

Čebele so drugačne od ljudi, nikdar ne jedo, ker bi imele rade hrano, cvetni prah nabirajo le zaradi proteinov, vitaminov in drugih hranljivih snovi, ki jih nujno potrebujejo. Nikdar ne boste videli predebele čebele, kajti hranijo se zgolj v skladu s svojimi potrebami.

Cvetni prah vsebuje posebne kemijske elemente, ki privlačijo čebele in jih silijo, da se hranijo. Čebele so sposobne izbrati najboljše vrste cvetnega prahu, ki vsebuje vse posebne kemijske sestavine. Nekatere vrste cvetnega prahu jih ne vsebujejo v zadostnih količinah, zato jih čebele nabirajo le, če nimajo na razpolago drugih boljših vrst cvetnega prahu.

Čebele, ki nabirajo cvetni prah se ne hranijo same z njim. V glavnem izberejo cvetni prah, ki ima dobre sestavine, toda če mora čebelja družina hraniti svojo zalego, dobrega cvetnega prahu pa ni dovolj na voljo, potem čebele nabirajo tudi zelo slab cvetni prah, npr. cvetni prah bora. Nabirajo tudi pre-

mogov prah, cestni prah in druge snovi z minerali, ki pa so neuporabne kot hrana.

V najboljših pogojih za čebele je veliko različnih rastlin in čebele nabirajo zmes različnih cvetnih prahov, ki so različne kvalitete. Ko jih čebele skladiščijo v satovje z zalego, vrste cvetnega prahu med seboj zmešajo. Na splošno je takšna zmes za čebele boljša kot pa le cvetni prah ene ali dveh rastlin.

Kadar se čebele pasejo le na eni rastlinski vrsti, kar se dogaja, kadar jih uporabljamo za opravevanje ene poljščine ali pa za nabiranje čistega medu ene same rastline, bo skoraj ves nabrani cvetni prah le od te rastline. Če to slučajno ni kvaliteten cvetni prah, potem se čebele ne bodo dobro hranile. Določene vrste cvetnega prahu, ki ga čebele ne marajo, ostane le nekaj časa v plodišču, potem pa ga čebele same zmečejo iz panja.

Na fotografiji vidite preprost poizkus, s katerim lahko čebelar sam ugotovi, katere vrste cvetnega prahu imajo čebele rade. Na satovje direktno nad zalego položimo posodice z različnimi vrstami cvetnega prahu, ki smo ga dobili z osmukalnikom. Rob posode ne sme biti višji od 1 cm. Panja ne zapremo, ampak ga le pokrijemo s stekleno ali plastično ploščo, da lahko opazujemo čebele. Panj je treba zaščititi pred soncem, kajti čebele — do njih se ne pridejo hraniti v močni sončni svetlobi. Potem lahko opazujemo čebele, katero vrsto cvetnega prahu najbolj nosijo v plodišče in morda bodo čez nekaj

časa eno vrsto cvetnega prahu zmetale spet iz panja, ko bodo pač ugotovile, da ni dober.

Avtor: Keith Doull
Revue française d'apiculture, julij 1977
Prevedla: Tilka Jamnik

NOVICE S KNJIŽNE POLICE

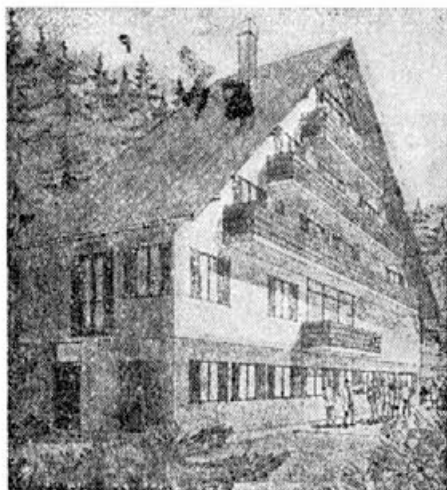
NOVI ČEBELARSKI KNJIGI

Pred kratkim je izšla knjiga »Propolis — zdravilo jutrišnjega dne« izpod peresa Mitje Vošnjaka. Knjiga obravnava najnovejše klinične ugotovitve o zdravilni vrednosti propolisa, ki so jih ugotovili naši zdravniki, mikrobiologi in znanstveniki v bolnicah in na inštitutih pri najrazličnejših obolenjih. To je prva domača knjiga o propolisu in njegovih zdravilnih vrednostih in je zanimiva tako za čebelarje kakor tudi za nečebelarje.

* * *

Prav tako je izšla v mesecu septembru tudi dopolnjena tretja izdaja znane knjige »PČELARSTVO«, ki jo je izdal Pčelarski savez SR Hrvatske, napisalo pa jo je sedem avtorjev. Knjiga je trenutno edini splošni čebelarski priročnik in je koristna tako za čebelarje začetnike kakor tudi za starejše čebelarje. Obe knjigi sta že v prosti prodaji. Recenzijo za obe knjigi bomo objavili v prihodnji številki.

Uredništvo

PRISPEVKI ZA ČIC

Inž. Janez Terlep iz Ljubljane	3.000.—
Ivan Krajnc iz Marezig	30.—
Čebelarška družina Veržej	400.—
Mirko Kukovič iz Vuhreda	102.—
Inž. Ludvik Klun iz Ljubljane	220.—
Čebelarško društvo Škofja Loka	20.000.—
Roman Blassin iz Maribora	50.—
Franc Horvat iz Maribora	50.—
Čebelarška družina Ig pri Ljubljani	1.500.—
Ignac Omahen iz Ljubljane	100.—
Čebelarško društvo Grosuplje	191,25
Viktor Cedilnik, Šentvid	19,55.—

Vsem darovalcem iskrena hvala!

PRIZADEVANJA GRADBENEGA ODBORA ZA NADALJEVANJE GRADNJE ČIC

Gradbeni odbor za dograditev ČIC si predvsem v zadnjem času močno prizadeva, da bi se dograditev ČIC kar najbolj pospešila. Vendar je največja ovira, ki jo ima gradbeni odbor, nedvomno pomanjkanje sredstev za nadaljevanje gradnje. Zaradi tega je delo gradbenega odbora zelo težko. Sredstva, ki so na razpolago, mora kar najbolj gospodarno porabiti in izvršiti na objektu tista dela, ki so najbolj nujna.

Tako so se nekatera društva, kakor tudi posamezni čebelarji, v zadnjem času že spet lepo odzvali na ponovno akcijo zbiranja sredstev, da bi s tem usposobili za uporabo vsaj del objekta, vendar je sredstev še vse premalo. Ugotavljamo tudi, da mnogo društev še ni prispevalo ničesar in da z akcijo zbiranja niso pričeli. Ta pasivni odnos nekaterih društev do zbiranja sredstev za ČIC pa povzroča gradbenemu odboru težave pri nadaljevanju gradnje. Poleg tega tak odnos slabo vpliva tudi na ostala društva in še posebno na njihove člane čebelarje. S tem kljub dobri volji zgubijo pogum, ker pade na njihove rame prevelika obveznost zaradi nerazumevanja drugih. Zato prosimo vsa društva, ki do sedaj še niso pričela z akcijo zbiranja denarnih prispevkov za ČIC, da z zbiranjem čimprej začno in s tem opogumijo tudi tiste, ki še vedno omahujejo. To je pomembno še posebno sedaj, ko smo pričeli z nadaljevanjem gradnje in sklenili pogodbo z gradbenim podjetjem za nabavo in vgradnjo vseh zunanjih oken in vrat, tako da bo objekt do zime že zaprt in bo v tej fazi že uporaben za skladiščenje. Da pa smo lahko sklenili to pogodbo smo morali manjkajoča sredstva v višini trinajstih starih milijonov dinarjev začasno dobiti iz sredstev članarine. Zato zbiramo sredstva povsod.

Predsednik gradbenega odbora
inž. Jože Babnik

ČEBELARSKO DRUŠTVO ŠENTJUR PRI CELJU

ČEBELNJAKI PAVILJONČKI ZA ŠOLE

ERNEST REČNIK

Čebelarско društvo v Šentjurju vestno izpolnjuje svoj letni načrt. V mesecu septembru je razdelilo popolnim osnovnim šolam v Šentjurju, Ponikvi, Dramljah in Planini pri Sevnici čebelnjake — paviljončke, v katerih sta 2 A2 panja, 1 polovičar in 2 prašilčka. Izredna zahvala velja čebelarjem Andreju Jerneju, Rudiju Ferležu, Karlu Ferležu, Janezu Poštraku, Francu Kačičniku, Radu Polaku, Branku Fernetu in Avgustu Vovku, ki so za vse panje dali brezplačno čebelje družine.

Cena paviljončka s panji in potrebnim priborom znaša 15.500 din, se pravi, da so vsi štirje stali 62.000 din, seveda novih, v starih pa je to 6,2 milijona din. Sredstva za to so po uspešni propagandi čebelarjev prispevale gospodarske organizacije Šentjurja, predvsem LI

BOHOR in Temeljna izobraževalna skupnost v Šentjurju.

Clani društva so prepričani, da bodo s tem dvignili zanimanje za čebelarjenje na vseh navedenih šolah in da bodo na teh šolah delali čebelarji-mentorji. Društvo bo posebej animiralo učitelje biologije na šolah, da bodo poglobljeno obravnavali čebele in čebelarstvo, s čimer bodo postavljeni dobri temelji za čebelarške krožke.

Prav tako je društvo v okviru svojega letnega načrta organiziralo že drugo predavanje na temo: Priprava čebeljih družin na zazimljenje ter zimsko dokrmljenje. Predavanje je bilo na Planini pri Sevnici, udeležilo se ga je 50 čebelarjev, predaval pa je v splošno zadovoljstvo dolgoletni čebelarski praktik in teoretik Ivan Brglez, upravnik Čebelarške zadruge Žalec na Mirošanu.

Čebelnjaki paviljončki Čebelarskega društva Šentjur pri Celju, ki smo jih razdelili osnovnim šolam

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI ZA ČAS OD 1. 9. DO 15. 9. 1977

PRŠIČAVOST: V občini Domžale v 1 čebelnjaku (Kumpolje), Grosuplje v 1, Kamnik v 1, Koper v 2 (Marezige, Hrastovlje), Ljubljana v 14 (Šentvid, Hruševo, Planina, Šentjakob, Vodice, Preserje, Hrastenica, Polhov Gradec, Notranje Gorice), Postojna v 1 (Trnje), Sežana v 2 (Hruševica, Kreplje), Slovenska Bistrica v 1, Slovenj Gradec v 2 (Mislinja, Podgorje), Trebnje v 5.

KUGA ČEBELJE ZALEGE: Koper v 1 (Dekani), Ljubljana v 6 (Petelnje, Črnuče, Tomišelj, Vrhovci), Maribor v 2 (Spodnji Slemen), Nova Gorica v 1.

PRODAM

20—25 naseljenih AŽ panjev 9 satarjev s stojišča v Travniku, pošta 61318 Loški Potok. Cena po dogovoru. Jože Rotar, 61000 Ljubljana, Črtomirova ulica 11/III, telefon 311-341.

7 AŽ panjev s čebelami. Čebele so zdrave z zimsko zalogo. Ogled ob vsakem lepem dnevu. POPOVIČ Trifun, 68330 Metlika, C. bratstva in enotnosti 1.